

MILIEURAMA

het maandblad van Bond Beter Leefmilieu - 12de jg - maart 1992 - 60fr

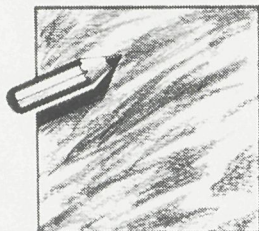
Afdelingskantoor
Brussel X

Tropisch hardhout,
een "duur" relatiegeschenk
tussen Noord en Zuid

Tessenderlo Chemie en de
"zorg voor het leefmilieu"

26 april : Dag van de Aarde

Editoriaal

Inhoud

Inhoud en editoriaal	2
<i>Tropisch hout, een "duur" N-Z relatiegeschenk</i>	3
Flitsen	6
<i>Westerse investeringen in Oost-Europa</i>	8
Prikbord	11
<i>Het groene imago van Tessenderlo Chemie</i>	12
Ledenblad	15
<i>Opleiding voor kringloopcentra</i>	16
Frontlijn	17
<i>Recyclage van papier en karton</i>	21
Eko-Tips	24
<i>Het MINA-dekreet en de MINA-Raad</i>	26
Wet en Pers	29
<i>Dag van de Aarde</i>	30
Boek en Milieu	32
Kruiswoordpuzzel	34
Kalender	35

zondag 26 april

DAG VAN DE AARDE

Voor de tweede keer organiseert de Bond Beter Leefmilieu over heel Vlaanderen activiteiten in het kader van de Dag van de Aarde. Vorig jaar beperkten we ons nog tot een (klein) aantal ludieke prikakties.

Dit jaar echter krijgt héél milieubewust Vlaanderen op zondag 26 april de gelegenheid om in eigen buurt deel te nemen aan een exkursie, busrit, wandeling, fiets- of boottocht. Kortom, rekreatie en informatie zullen er gegarandeerd op een plezierige manier gekombineerd worden. Of je nu de voorkeur geeft aan monumentenzorg, riviervervuiling, bosbeheer, verlaten steenbakkerijen of ontgrinding: zonder je zondagse humeur te verliezen kun je wel ergens terecht om op een relaxerende manier onder deskundige begeleiding wat op te steken over je stokpaardje. Ter plaatse krijg je gratis een zak met wat extra informatie en een flesje fruitsap.

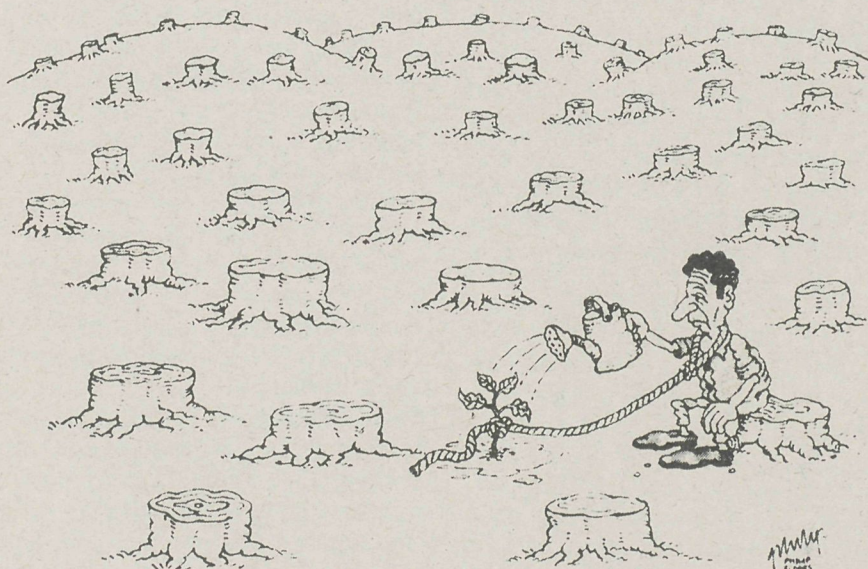
Per aparte post ontvangen onze abonnees de uitgebreide programmaprochure voor de Dag van de Aarde. Wij hopen jullie op 26 april op één van onze activiteiten te ontmoeten !

Lieve Grauls

Tropisch hout, een "duur" N-Z relatiegeschenk

Hard/t voor hout

De milieubewuste konsument blijft met vragen zitten. Mag hij nog wel zijn parketvloer in tropisch hout laten vervaardigen? En wat met zijn raamkozijnen? Moet hij alternatieven in overweging nemen? Te vaak wordt over deze materie in slogans gesproken. Is een verbod op het gebruik van tropisch hout wel de beste strategie ter bescherming van het regenwoud? De discussie "houtgebruik versus bosvernietiging" is echter kompleks.

"Roofbouw" moet vervangen worden door "bosbouw"
(tekening: 14de Kartoenale Casino Beringen)

Behaaglijk

Het is herhaaldelijk bewezen dat de mens zich beter voelt in woningen waarin veel hout is verwerkt. Eenvoudige testen met proefdieren toonden aan dat de vruchtbaarheid in houten kooien 45% hoger lag dan in niet-houten kooien. Bekende beschavingsziekten, zoals stress en psychische stoornissen, treden slechts de helft zo frekwent op bij personen die in hun individueel leven met hout omringd zijn. Hout schept dus een behaaglijk omgevingsklimaat, het biedt warmte, rust en geborgenheid. Kortom, elementen die de mens herinnert aan zijn gebondenheid met de natuur.

Gezond bouwen

Hout heeft ook bijzondere bouwbiologische kenmerken: hout dient o.a. als buffer tegen luchtvochtigheid, heeft een gering gewicht en bezit goede warmtetechnische eigenschappen. Recent onderzoek van Bond Beter Leefmilieu wees echter uit dat te weinig architecten en technici op de hoogte zijn van gezond en milieuvriendelijk bouwen. Al te dikwijls zoeken ze hun heil in "hoogtechnologische energiebesparingsapparaten". De industrie heeft deze markt snel ontdekt en produceert warmtepompen en computergestuurde verwarmingsinstallaties, die soms meer energie verbruiken dan ze

besparen. Houtbewerking daarentegen vereist heel wat vakkennis en weinig energie. Op zich is hout (zowel het tropisch als het inlandse) een milieuvriendelijke, vernieuwbare grondstof. De milieuproblemen doen zich voor bij de chemische behandeling van het hout, maar ook en vooral in de manier waarop het tropisch hout geoogst wordt.

Bezorgdheid

Er bestaat een groeiende bezorgdheid in de rijke, westerse landen over het verdwijnen van het tropisch regenwoud. Jaarlijks worden er konferenties gehouden, artikelen en boeken gepubliceerd over de mondiale gevolgen van de ontbossing voor onze planeet aarde. Internationale organisaties zoals de FAO, UNESCO en de Wereldbank, laten hun "gezaghebbende" stem horen in het koor der verontrusten. Daarnaast is er ook het ITTO, de internationale handelsgemeenschap van houtproducerende en -konsumerende landen. De oorzaken van ontbossing van het tropisch regenwoud zijn zeer uiteenlopend per kontinent en per land: er is o.a. de nijpende behoefte aan deviezen, er is het grootgrondbezit en de snelle bevolkingsaanwas (waardoor steeds meer bos aan zwerflandbouw wordt opgeofferd), en er is het kapitalistisch economisch systeem dat de boeren

ertoe aanzet hun gronden aan te wenden voor monokulturen en plantages (bv veeteelt en veevoer voor export). Te vaak wordt de problematiek van de plaatselijke volksstam over het hoofd gezien.

Ontbossing

Waar staat nu de exploitatie voor houtwinning in de problematiek van de ontbossing? Met andere woorden: verdwijnen de duizenden hektaren regenwoud ook allemaal in onze ramen, deuren of parketvloeren? Het aandeel van de houtwinning voor onze ramen, deuren en vloeren in de vernietiging van het tropisch regenwoud is reëel. Op dit ogenblik staat zij in voor ruim 16% van de gemiddelde jaarlijkse ontbossing. De rest wordt "gewoon" platgebrand voor landbouw-doel-einden, zoals veeteelt en productie van veevoer (vaak bestemd voor export naar het Westen in plaats van de eigen hongerlijdende bevolking).

Boykot

In de vaak heftige en emotionele discussies rond deze ontbossing, pleiten sommigen voor een boycot van het tropisch hardhout door de Westerse konsument. Daardoor zal er echter geen einde komen aan de

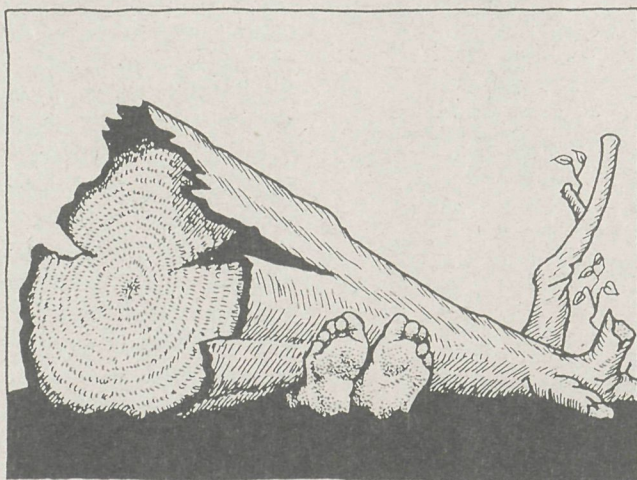
zinloze houtkap, aangezien maar een beperkt deel van het gekapt hout voor export bestemd is. Door een houtboycot verliest het woud immers juist een groot deel van zijn economische betekenis. De kans dat stukken bos verdwijnen ten gunste van landbouw-doel-einden, wordt dan des te groter.

Een boycot op tropisch hout als alleenstaande doelstelling kan eventueel wel nuttig zijn voor de verlichting van een bezwaard geweten van de Westerse konsument, maar het miskent nog steeds de grond van de problematiek: namelijk de scheefgegroeide handelsrelaties tussen Noord en Zuid die de plaatselijke grondeigenaars ervan weerhouden om het bos op een verantwoorde manier te beheren.

Houthandel

Om tot een oplossing te komen van dit probleem, is de inbreng van de houthandel erg belangrijk. Zo is het voor de Belgische houthandel erg tekenend dat maar een beperkt aantal soorten in enorme hoeveelheden verhandeld wordt. In de afgelopen jaren werd gemiddeld méér dan de helft van het tropisch houtverbruik in ons land door één houtsoort gedekt, nl. 'meranti'. Samen met 4 andere houtsoorten ('ramin', 'merbau', 'doussié' en 'azobé') vertegenwoordigen zij bijna 80% van de markt in tropisch hout. Reden voor de specifieke voorkeur is het sterk traditionalisme, zowel bij de houthandelaar als bij de konsument.

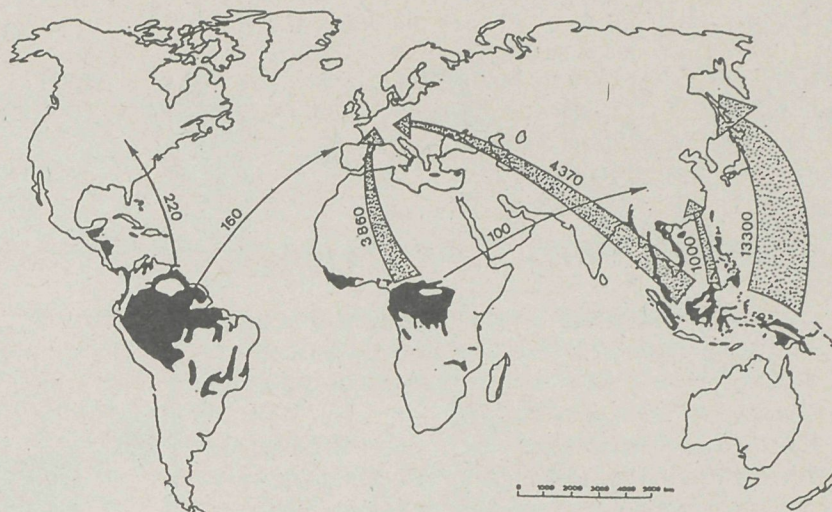
Deze roofbouw op enkele houtsoorten (voor één meranti-boom worden er bv. 14 andere "waarde-loze" bomen geveld) wordt door de houtproducenten en importeurs in het leven gehouden. De meeste aannemers en architecten kiezen immers blindelings voor 'meranti', de tropische houtkeuze bij uitstek. Hier schuilt precies de rol van een bewustere opstelling van houtgebruikers: de architect en de konsu-

Wereldhouthandel

De wereldhouthandel is sterk gekonsentreerd in de tropische Aziatische landen. In absolute cijfers steken Maleisië, Indonesië en de Filipijnen er met kop en schouders bovenuit inzake de internationale export van tropisch hardhout. In die landen is de impact van de bosexploitatie dan ook desastreus. De opbrengst van deze houthandel komt bovendien bij slechts enkele rijke families terecht. En deze laatsten besteden dat geld zeker niet aan de bescherming van het leefmilieu. Japan is daarbij de grootste importeur van tropisch hardhout (maar liefst 50%). Europa neemt 30% voor zijn rekening.

(ADC)

Handel in tropisch hout in 1.000 m³ (stammen en gezaagd hout)

ment kunnen druk uitoefenen op de houtproducent en een meer verantwoord bosbeheer eisen. Daarnaast kunnen ook de houtimporteurs hun verantwoordelijkheid opnemen en alleen maar hout kopen uit die landen die écht kunnen garanderen dat voor een adequaat bosbeheer wordt gezorgd.

Duurzame bosbouw

Het konsept "duurzame bosbouw" toepassen op de tropische bossen stelt een dubbele uitdaging. Het houdt niet alleen in dat een zekere houtoogst wordt behouden, maar ook dat de ecosystemen slechts minimaal worden verstoord en dat de biologische verscheidenheid zoveel mogelijk wordt bewaard. Internationale organisaties (ITTO, de Wereldbank, WWF) hebben daarvoor reeds allerhande nationale richtlijnen en houtkwota's opgesteld.

De richtlijnen zijn een stap(je) in de goede richting, maar veranderen nog altijd niets aan de economische, politieke en sociale omstandigheden die een duurzaam bosbeheer vandaag de dag in de weg

staan. De echte problemen vloeien immers voort uit de structuur van het grondeigendom én de economische ontwikkeling. Daarom zal dan ook een gekoördineerde internationale actie nodig zijn om het tropisch bos te redden. En daarvoor moeten twee basisvoorwaarden vervuld zijn.

1. Producerende en consumerende landen moeten gaan samenwerken. Daarbij komen diverse problemen van ontwikkelingslanden kijken die duurzaam bosbeheer belemmeren: gebrek aan geschoold personeel, tekort aan bosbouwkundige kennis, moeilijke toegankelijkheid, lokale overheden die het belang ervan niet onderkennen. De basisvoorwaarde, in de praktijk vertaald, betekent dan dat men op zoek moet gaan naar lokale partners die in eer en geweten betrouwbaar zijn.
2. Er dient gestreefd te worden naar een duurzame houthandel. De commerciële houtwinning zou beperkt moeten worden tot sekundaire bossen, terwijl elke vorm van aantasting van de primaire oerbossen aan banden moet worden gelegd. Dit staat in tegenstelling tot een noma-

dische handel, die voortdurend primaire bossen aantast en een spoor van vernieling achter zich laat.

Gemeenschappelijk

Beide voorwaarden moeten leiden naar een gereguleerde handel van kleinere hoeveelheden hout, naar een handel in andere bosproducten en naar een hogere waarde voor tropisch hout. Het gebruik van dit tropisch hardhout voor niet-duurzame toepassingen zal sowieso beperkt moeten worden: denken we maar aan (wegwerp)lucifers, eetstokjes, paletten, enz. Dit alles moet leiden tot een vervanging van "roofbouw" door "bosbouw", waarbij de zorg voor het welzijn van de lokale mensen centraal staat.

Natuurbeschermers, bosbouwers, houtgebruikers, economen, en politici moeten dit probleem gemeenschappelijk aanpakken. Het bundelen van krachten zal sneller resultaat opleveren dan de oeverloze polemieken.

Annick Declercq

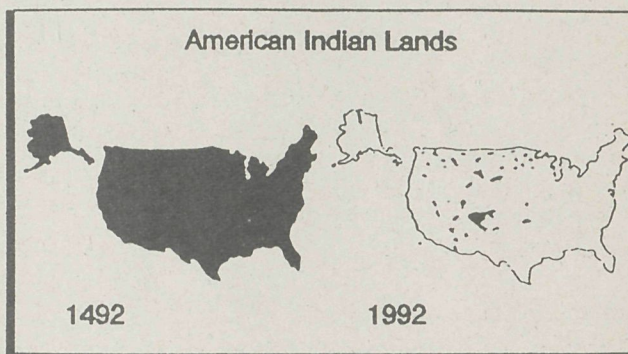

FLITSEN

Colombus "ontdekte" Amerika in 1492

Zo zullen velen onder u het ook geleerd hebben uit hun geschiedenisboekjes. De waarheid ligt evenwel elders. Dit werd eens te meer duidelijk bij de viering dit jaar van "500 jaar Amerika".

Om dit duidelijk te maken wordt er een 'Walk across America for Mother Earth' gehouden. Dit is een internationale solidariteitsmars voor het zelfbeschikkingsrecht van inheemse volkeren. Onder het motto "*Colombus didn't discover the Americas, he invaded it!*" stappen een heleboel mensen van New York naar de Nevada Test Site. Op dit eindpunt wordt er op 12 oktober a.s. een oproep gedaan om de nukleaire testen op het land van de Western Shoshones te stoppen.

Brussels gewest hangt rookgordijn op

Onderzoek van het RIVM in Nederland rond de grootste verbrandingsoven AVR in Rozenburg (900.000 ton afval per jaar) heeft inmiddels uitgewezen dat er tien maal méér dioxine wordt uitgestoten dan eerdere schattingen en metingen uit 1987 hadden aangetoond. Door de grootte van de oven (bijna twee maal zo groot als de oven in Brussel) is dan ook de totale uitstoot als zeer groot te noemen. In een gebied van 20 km² rond de AVR werden verhoogde dioxinegehalten in melk, kaas, grond en slachtprodukten gevonden. Produkten uit de polders rond de AVR-oven (zoals de melk) worden nog steeds uit de handel genomen.

Dergelijke resultaten doet de vraag rijzen naar de meetgegevens over de verbrandingsoven van Brussel. Een gezondheidsonderzoek naar de schadelijke effecten van de afvalverbranding zou hier niet misstaan.

Proper milieu kost een bom geld

Om tot de 21ste eeuw wereldwijd het hoofd te bieden aan alle dringende milieubehoefte, is een bedrag van 26.250 miljard Belgische frank nodig. Dat verklaarde Maurice Strong, de sekretaris-generaal van de Wereld-Milieutop (1-12 juni in Rio de Janeiro).

Volgens Strong staan de ontwikkelingslanden voor de grootste milieu-uitgaven. Bovenop een hulp van 4.375 miljard fr vanwege de industrielanden, zouden de ontwikkelingslanden een bedrag van 21.875 miljard fr moeten ophoesten...

Geen hogere "milieu-belasting"

Bond Beter Leefmilieu betreurt dat de regering de kans verkeken heeft om van de jongste BTW-herschikking en van de besparingstrein een beleidsinstrument te maken ten dienste van het leefmilieu. Om de milieu- en mobiliteitsproblemen echt aan te pakken, moet de regering maatregelen nemen die ondoordacht autogebruik ontmoedigen en verstandig autorijden belonen.

Nu is dat beperkt gebleven tot een aksijnsverhoging op dieselbrandstof. De Bond van Trein-, Tram- en Busgebruikers (BTTB) vraagt daarbij om het stads- en streekvervoer hiervan vrij te stellen. Een verhoging van de prijs voor dieselbrandstof met 1 fr per liter betekent voor de Vlaamse Vervoersmaatschappij De Lijn een meeruitgave van 100 miljoen per jaar. De BTTB vreest dat De Lijn een dergelijke verhoging zou moeten compenseren door minder bussen te laten rijden.

Zaterdag 25 april

OPTOCHT TEGEN KERNAFVAL

Mol

N.a.v. de zesde verjaardag van de ramp in de kerncentrale van Tsjernobyl organiseert Greenpeace in samenwerking met de Werkgroep Kernaafval - Jeugdraad Mol en de Molse Aktiegroep tegen de SCK-smeerpomp een optocht doorheen het centrum van Mol op zaterdag 25 april 1992.

Afspraak om 14u op de Markt in Mol

Meer informatie: Greenpeace 02/215.19.44

VARKENS
KUNNEN VLIEGEN

DE AARDE
IS VIERKANT

KERNAFVAL
IS VEILIG

GREENPEACE

Mogelijk verband tussen polystyreen en nierkanker

Dow Chemical in Terneuzen onderzoekt een verband tussen de produktie van polystyreen en een bepaalde vorm van nierkanker. Dit nadat er een aantal gevallen werden gesignaleerd bij voormalige werknemers. Een eerder onderzoek door het bedrijf in 1990 leverde geen verband op tussen werk en ziekte. Omdat er sindsdien nog twee gevallen van nierkanker werden geconstateerd, besliste het bedrijf om het onderzoek te heropenen. De slachtoffers zijn allen tussen 49 en 55 jaar en werkten 5 tot 28 jaar in de polystyreen-fabriek.

Van polystyreen (PS) wordt vooral wegwerpbestek en wegwerpbordjes gemaakt, maar het dient ook als verpakking. Wat in de volksmond bekend staat als 'piepschuim', is eveneens geëxpandeerde polystyreen. Dow is met zijn fabriek in Terneuzen één van de grote producenten van PS.

Radio-actieve straling: Tot in de eeuwigheid, Amen.

Blootstelling aan alfa-straling, afkomstig van het gas radon of van het plutonium uit opwerkingsinstallaties en nukleaire wapenfabrieken, zou onverwachte effecten op bloedcellen hebben. Dat schreven wetenschappers in het vakblad *Nature*. Zij ontdekten namelijk dat stamcellen (de voorlopers van rode en witte bloedcellen) door de radio-actieve straling schade oplopen, die pas na een aantal generaties van celdeling in dochtercellen duidelijk wordt. Wat dus betekent dat sommige stamcellen de bestraling probleemloos opvangen, maar dat zij een bepaalde vorm van "instabiliteit" naar de volgende generaties overdragen, die zich daar in afwijkingen van de chromosomen zou vertalen.

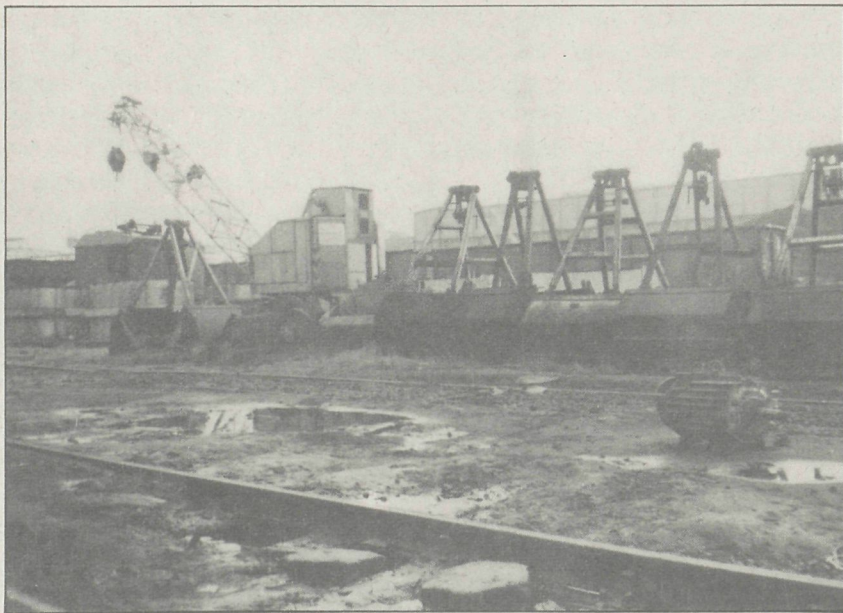
Hiermee is de polemiek rond de mogelijke gezondheidseffecten veroorzaakt door het werken in (én het wonen rond) kerncentrales weer in alle hevigheid opgelaaaid. Maar voorkómen is nog altijd beter dan genezen, nietwaar ?!

Bart Boets

The West goes East

Sofia, 19 januari 1992.

Een winterse zondag in januari. Een fijne poedersneeuw wordt meegevoerd door de Siberische noorderwind. Hier en daar staan groepjes verkleumde mensen in de straten van Sofia, de hoofdstad van Bulgarije. Maar het lege straatbeeld staat in schril contrast met wat er zich binnenskamers afspeelt. De voorbije dagen was Sofia immers de bakermat van "The West goes East" een bijeenkomst waarop 120 vertegenwoordigers van milieubewegingen uit 27 landen elkaar ontmoeten. De Westerse investeringen in Oost-Europa stonden hierbij centraal. Onze gastheer was Ecoglasnost, de eerste oppositiebeweging van Bulgarije.

De Oosteuropese economie lijdt onder de verouderde technologie en het gebrek aan onderhoud

Moeilijke erfenis

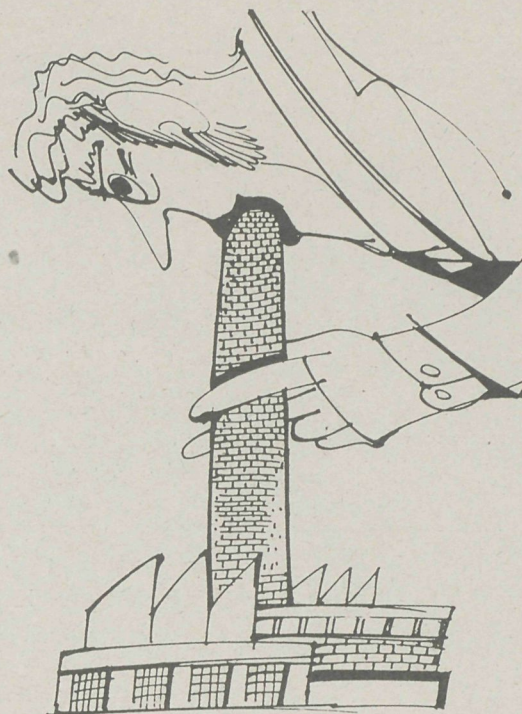
Twee jaar na de val van het oude regime, op gang gebracht door betogingen van de Bulgaarse groene beweging Ecoglasnost, is het land nog in volle overgang. Bulgarije is er slecht aan toe. Ongeveer 70% van de bevolking leeft onder het bestaansminimum en de werkloosheid is afgelopen jaar gestegen tot bijna 10% van de beroepsbevolking. De produktie is gedaald met 21% en de buitenlandse steun is financieel kleiner dan verwacht. Er zijn ook grote problemen met de energievoorziening. Die moest eind vorig jaar al worden ingekrompen na nieuwe haperingen in de kerncentrale van Kozludy, die in het verleden voor 40% van de Bulgaarse energiebehoefte instond. De Oekraïne, als buurland een belangrijke energieleverancier, eist vanaf nu ook harde deviezen op tafel. Rantsoenering lijkt dan ook onafwendbaar.

Hoge verwachtingen

Al wordt het land niet langer door de kommunisten of hun erfgenamen geleid, net als andere regimes in Midden en Oost-Europa heeft ook het Bulgaarse regime af te rekenen met grote overgangsmoeilijkheden.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat menig land in deze regio met hoge verwachtingen uitkijkt naar buitenlandse hulp. En die is er. Op dit moment zijn er drie geldstromen richting Oost-Europa te onderscheiden.

In de eerste plaats is er de bilaterale hulp, bijvoorbeeld tussen de Belgische en Poolse overheid. Daarnaast is er de multilaterale hulp vanuit de EG en grote financieringsorganisaties zoals de Wereldbank, het internationale PHARE-programma en de vorig jaar opgerichte European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), meestal kortweg 'Oost-Europa Bank' genoemd. De derde geldstroom wordt gevormd door de investeringen van Westerse bedrijven. Deze stroom blijkt nog niet zo groot te zijn als regeringen in Oost en West zouden wensen. Toch bestaat er een grote nood aan inputs uit het Westen: technologie, management, competitie, marketingvaardigheden en last but not least... bergen kapitaal.

Een cartoon uit Polen

Investeringen met een geurtje

Voor al bij deze laatste geldstroom knelt het schoentje wel eens. Bedrijven die projecten opzetten in het kader van bestaande hulpprogramma's worden er steeds beter van. De vraag is echter of deze hulp ook bevorderlijk is voor het milieu. Zo importeren Hongaarse bedrijven steeds meer technologie die naar Westerse maatstaven verouderd is, met het argument dat die nog altijd schoner is dan de oude Hongaarse. De Westerse nucleaire lobby bijvoorbeeld (waaronder de naar nieuwe orders smachtende Belgische nucleaire industrie) is maar al te graag bereid om in het kader van het ambitieuze EBRD-programma kerncentrales van Russische oorsprong, zoals deze in het Bulgaarse Kozloduy, een frisse oplapbeurt te geven. Dat men daarbij de laars lapt aan de normen die gelden in het Westerse donorland, is voor deze lobby geen punt.

Bij private investeringen is het zelfs nog moeilijker om vat te krijgen op de milieu-effecten die erdoor

worden veroorzaakt. Zo heeft het in onze kontreien alom bekende Tetrapak inmiddels ook een offensief ingezet in de Baltische staten en een aantal GOS-republieken. De (wegwerp)brikverpakkingen van deze firma bieden immers een verleidelijke oplossing voor de bestaande distributieproblemen en de glasschaarste. Dat deze staten over geen afvalverwerkings- of recyclagemogelijkheden bezitten voor zulk een berg consumptie-afval, wordt er niet bij verteld. Dat men onder private investeringen niet alleen geld- maar ook afvalstromen verstaat, bewijst de test case Polen eens te meer: solventen, verven, chemisch afval, metaalslakken, bagger,... je kan het niet opsommen of het werd de laatste jaren door Westerse firma's over de Poolse grens getransporteerd. Erger nog. Al eens gehoord van de Belgische firma Sport & Import? Een sportieve naam met een geurtje. Deze firma wil immers in het Georgische Zugdidi zowat 1,5 tot 2 miljoen ton (Westers) huishoudelijk afval verwerken. Zei daar iemand werkgelegenheid?

Tegengewicht

Het is duidelijk dat de milieubeweging in Oost en West deze ontwikkelingen met lede ogen aanschouwt. Vooral voor de jonge milieubeweging in Midden- en Oost-Europa die aanvankelijk met positieve verwachtingen uitkeek naar Westerse investeringen, kwam de ontnuchtering al gauw. Het werd tevens duidelijk dat deze toestand alleen een halt kon toegevoerd worden door een intensieve samenwerking tussen de milieubeweging in Oost en West.

De eerste stappen in die richting werden gezet op de conferentie over "Het leefmilieu, de industrie en investeringen in Centraal- en Oost-Europa" in Boedapest van 20 tot 22 november 1991. Dit forum was een ontmoetingsplaats voor leden van de Europese Commissie en vertegenwoordigers van de industrie, regeringen en milieuorganisaties uit Oost en West. De conferentie bevestigde dat er, naast de bestaande bilaterale en multilaterale programma's een duidelijke rol is weggelegd voor private inves-

Het Oosteuropes dilemma: het eigen bruine kool (hoog zwavelgehalte) of kerncentrales. Aan andere alternatieven wordt niet gedacht.

teringen. De industrie en de investeerders dienen daarbij wel een aantal milieukriteria na te leven (o.a. diegene die reeds van toepassing zijn in hun eigen land). Deze afspraken werden gegoten in een 'code of conduct'.

De milieubeweging ontving deze "vrijwillige gedragskode" met open armen. Toch gaat het in feite om een intentieverklaring, die in de praktijk niet afdwingbaar is. Voor de milieubeweging in Oost- en West-Europa was het noodzakelijk om vervolgens te komen tot een concrete en effectieve samenwerking om aldus private investeringen in de regio in te passen in een duurzaam ontwikkelingsmodel. Aldus geschiedde...

The West goes East

Van 16 tot 18 januari 1992 organiseerde Ecoglasnost en Friends of the Earth International een his-

torische bijeenkomst in Sofia, Bulgarije. Voor de eerste keer na de Oost-Europese omwenteling en de verbodsbreuk van de Sovjet-Unie ontmoetten méér dan 120 vertegenwoordigers van de belangrijkste Europese milieu-organisaties (waaronder de Bond Beter Leefmilieu) elkaar op 'The West goes East'-konferentie.

Het doel van deze conferentie was het tot stand brengen van een concrete samenwerking tussen de Europese milieubeweging en gezamenlijke kampanjes uit te werken rond Westerse investeringen in Midden- en Oost-Europa. De NGO's uit deze regio dienen zich voor te bereiden op de stroom van investeringen en nieuwe producten die weldra hun markten zullen overspoelen. De aanwezigemilieu-organisaties onderlijnden nogmaals de noodzaak aan een strenge leefmilieuwetgeving in de voormalige Oostblok-landen. Nieuwe investeringen in Centraal- en Oost-Europa dienen niet alleen te worden beoordeeld op hun socio-

ekonomische weerslag, maar ook op de impact op het leefmilieu aldaar. Openheid en openbaarheid van gegevens vanwege de industrie en inspraak vanwege de overheid en de burger moeten daarbij de leidraad zijn. Buitenlandse investeerders zouden zich moeten richten naar de in West-Europa geldende milieunormen bij het opzetten van nieuwe projecten in het voormalige Oostblok. Verouderde en vervuilende technologieën zijn dan ook taboe. 'End of the pipe'-strategieën moeten worden uitgebannen in een streven naar een duurzaam economisch bestel. Deze en andere eisen kwamen op deze conferentie naar voren.

Europees netwerk

'The West goes East' was tevens de eerste aanzet tot het oprichten van een netwerk tussen de belangrijkste milieu-organisaties op het Europese continent. Het opvolgen van Westerse investeringen in Oost-Europa veronderstelt immers de aanwezigheid van communicatiekanalen waarlangs informatie kan worden verzameld en uitgewisseld. Het opsporen van vervuilende Westerse investeringen zal aldus in de nabije toekomst vergemakkelijkt worden.

**Danny Jacobs
voor de BBL vanuit Sofia**

BBL, VODO en Elcker-ik nodigen u uit op twee seminars over de

noodzaak en voorwaarden voor een duurzame economie

(wo 29 april & do 21 mei 1992)

Plaats: Elcker-ik,
Brueghelstr. 31, 2018 Antwerpen

Info: BBL (I. Pauwels) 02/539.22.17

P R I K B O R D

Lange jacht

Tot 31 maart liep de lange jacht, de "par force jacht" of de "chasse à courre" in twee regio's van Vlaanderen. Milieuminnaars worden opgeroepen om bij de gemeenschapsminister voor leefmilieu De Batselier (Jozef II-straat 40 te 1040 Brussel) aan te dringen om tegen het nieuwe jachtseizoen deze wrede vorm van jacht onmogelijk te maken door het niet meer op te nemen in het jachtopeningsbesluit. Het Natuurhulpcentrum Opglabbeek, Dennenstraat 6 te 3660 Opglabbeek (tel. 011/85.49.06) verschaft je hierover graag meer details.

Pacific Werkgroep

Op 1 maart startte de Pacific Werkgroep Vlaanderen een handtekeningenactie waarin aan de Franse regering gevraagd wordt onmiddellijk een moratorium af te kondigen op de kernproeven in de Pacific. Naast deze eis pleit de Werkgroep in haar petitie ook voor een algemeen moratorium op kernproeven. Tenslotte wordt de Belgische regering opgeroepen om actief bij te dragen tot de totstandkoming van een moratorium op alle kernproeven. De actie sluit op 2 juli a.s., de dag waarop de eerste Franse kernproef op Frans-Polynesië plaatsvond. Inlichtingen bij Pacific Werkgroep Vlaanderen, Koningsstraat 171, 1210 Brussel, tel. 02/218.64.60 (Bert Van Mulders)

Wetenschappelijke Vereniging

voor Milieu en Gezondheid

Onlangs werd de Wetenschappelijke Vereniging voor Milieu en Gezondheid (WVMG) opgericht. Deze vereniging brengt onderzoekers en instanties samen die betrokken zijn bij de relatie tussen milieu en gezondheid. De vereniging zal zich in de eerste plaats bezighouden met het probleem van de blootstelling van vervuilende en toxische stoffen, de gezondheidseffekten en met de wetenschappelijke onderbouw van preventie, ook buiten de gezondheidszorg. Voorzitter van deze nieuwe vereniging is dr. Jef De Loof, vice-voorzitters zijn Prof. D. Rondia (Universiteit van Luik) en Prof. L. Hens (VUB en tevens BBL-voorzitter). Contactadres: dr. G. Magnus, Uitbreidingsstraat 506, 2600 Antwerpen, tel. 03/230.92.32.

Milieuopleiding

aan de Open Universiteit

In Vlaanderen en Nederland studeren zo'n 1.700 volwassenen milieukunde aan de Open Universiteit. Wie aan de O.U. studeert, hoeft geen diploma te behalen. Dit laatste is weggelegd voor doorzetters die bereid zijn meer dan 5.000 uren van hun vrije tijd aan de studie te wijden. De studenten kiezen uit het kursusaanbod die cursussen die hen interesseert. Iedere cursus vormt immers een eigen eenheid en is perfect apart bestudeerbaar. Wel dient opgemerkt dat het hier gaat om een universitaire opleiding en dat voor de meeste cursussen een grondige wetenschappelijke basiskennis vereist is. Voor studiebegeleiding kan je terecht bij de studiecentra die verbonden zijn aan de verschillende Vlaamse universiteiten. Deze adressen, en ook meer inlichtingen krijg je bij Clark Peeters, Molenlei 71, 2530 Boechout, tel. 03/455.55.18.

Lieve Grauls

Stank voor dank

Tessenderlo Chemie heeft haar sporen al verdiend in de geschiedenis van de milieuverloeding. Maar onlangs zette het bedrijf een tegenoffensief in: met veel poeha wees Tessenderlo Chemie op de zware milieu-investeringen die ze al had gedaan, en hun resultaten. Zonder blikken of blozen kreeg dit blackpoint een groen kleurtje. Helaas is de waarheid "lichtjes" anders. Met name de radio-aktieve lozingen worden deskundig verzwezen.

Wat erin staat

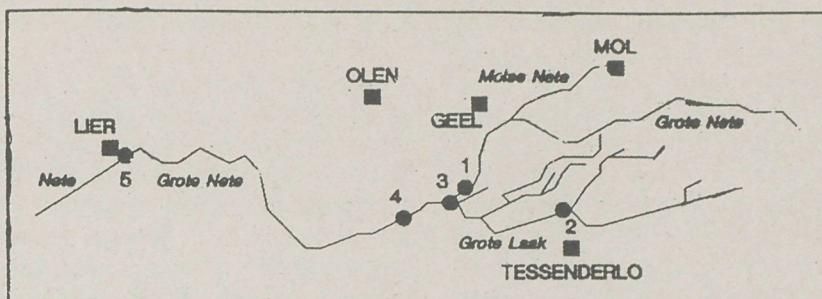
Tessenderlo Chemie startte onlangs een campagne om haar inspanningen op milieu-vlak in de verf te zetten. Moeite noch geld werden gespaard om de buitenwereld van dit wonderbaarlijke nieuws op de hoogte te brengen. In een fraai ogende brochure met de nogal ironische titel 'Tessenderlo Chemie en de zorg voor het leefmilieu', wordt de lezer met talloze milieu-investeringen om de oren geslagen. Na lezing zou je haast gaan twijfelen aan je achterdocht tegenover dit bedrijf. Bond Beter Leefmilieu heeft de brochure echter grondig doorgenomen en gelezen wat erin stond, maar vooral wat er niet in staat.

Wat er niet in staat

Voor de onrustwekkende lozingen van radioactief materiaal komt haast niet aan bod. Bond Beter Leefmilieu beschikt namelijk over een recent rapport over een in 1990 uitgevoerd onderzoek van het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie (IHE) naar radio-activiteit in België. Uit dat rapport blijkt namelijk dat "het Netebekken de enige uitzondering vormt op de reeks lage radio-activiteitsresultaten van het oppervlaktewater in België". Gericht onderzoek van het IHE heeft uitgezonden dat twee andere mogelijke bronnen (nl. het onderzoeks-

centrum van Mol-Dessel en de oude produktie-eenheid voor radium van M.H.O. te Olen) geen of slechts een zéér beperkt aandeel hebben in de verhoging van de radio-aktiviteit van de Grote Nete. Zoals men kan opmaken uit de grafiek, heeft de konsentrasie van Radium-226 in de Grote Laak bij Tessenderlo, in 1990 herhaaldelijk de norm van 7 Bq/l bereikt en in de helft van de metingen (5 op 10) zelfs overschreden.

Meetpunten in het Nete-bekken:

- (1) Grote Nete vóór samenvloeiing met Grote Laak; (2) Grote Laak nà Tessenderlo; (3) Grote Laak vóór samenvloeiing met Grote Nete; (4) Grote Nete nà samenvloeiing met Grote Laak; (5) Grote Nete te Lier

Enige ongerustheid

Als belangrijkste bron voor deze radio-aktieve verontreiniging verwijst het IHE uitdrukkelijk naar de aanzienlijke lozing van Radium-226 afkomstig uit de "licht uranifere" fosfaten verwerkt in de kunstmeststoffenfabriek van Tessenderlo Chemie (Limburg). In afwachting van nog meer precieze waarnemingen in 1991, heeft het IHE de autoriteiten reeds op de hoogte gebracht van deze toestand. Het is aan hen om te oordelen wanneer en met welke middelen moet tussengekomen worden.

Het IHE besluit nogal dubbelzinnig: *"De belasting van de Grote Laak door Ra-226 vereist enige ongerustheid en grondige aandacht. De radio-aktiviteit van de overige Belgische waterlopen vormt op dit ogenblik geen enkel probleem voor de volksgezondheid."* Mag men daar a contrario uit afleiden dat er wel risico's bestaan in het Nete-bekken? Bond Beter Leefmilieu vraagt zich in elk geval af waar de overheid nog op wacht om het bedrijf strenge maatregelen op te leggen.

De zorg van TC

In de info-brochure "Tessenderlo Chemie en de zorg voor het

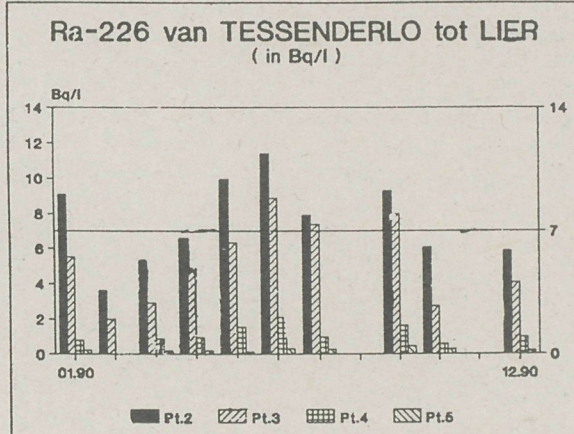
leefmilieu" geeft het bedrijf toe dat in het afvalwater Radium-226 aanwezig is, afkomstig van het ruwe Marokkaanse fosfaat gebruikt voor de bereiding van dicalciumfosfaat. De verwerking van andere erts zou dit probleem dus kunnen oplossen. Tessenderlo Chemie tracht de zaak toe te dekken met de uitleg dat dit radium van "natuurlijke oorsprong" is. Alsof natuurlijke radio-aktiviteit minder schadelijk zou zijn dan straling van andere bronnen!

Tot nu toe bestaat volgens Tessenderlo Chemie geen geschikte methode om deze stof uit het afvalwater te verwijderen. Voor Bond Beter Leefmilieu een reden te meer om te eisen dat men de zaak preventief aanpakt en de gebruikte erts

vervangt door minder problematische erts, ofwel dat men de fosfaat-produktie gewoon afbouwt. De binnenlandse afzet van fosfaat zal hoe dan ook dalen: steeds meer wasmiddelen zijn fosfaatvrij en ook het fosfaatgehalte in veevoeder zal door de mestproblematiek zoveel mogelijk gedrukt worden.

Vrijpraak

Tessenderlo Chemie kan intussen wel een overwinning optekenen in de klacht met burgerlijke partijstelling van Greenpeace en de actiegroep Beter Leefmilieu Tessenderlo (BELT) tegen de illegale lozingen van het bedrijf in de jaren

Grafiek: Evolutie van de radio-aktiviteit te wijten aan RA-226 in het Nete-bekken (IHE, 1990)
Norm voor opp.water: RA-226 7Bq/l

1985-1986. In die periode werd in het lozingswater nog radio-activiteit gemeten die tot 60 maal boven de norm uitsteeg. Wegens verjaring van de feiten en wegens de gedane investeringen wou het Openbaar Ministerie echter geen zware straf meer eisen. Het Hof van Beroep te Antwerpen sprak Tessenderlo Chemie op 7 februari ll. zelfs vrij omdat de verouderde vergunningen (waarvan sommige dateren uit de jaren '30...) nog steeds geldig zouden zijn. Met de maatschappelijke schade, de aktuele en onomkeerbare verontreiniging van een rivier-ekosysteem, werd echter geen rekening gehouden. De tegenpartij (nl. Greenpeace en BELT) die de moed had om deze wantoestanden tot voor de rechter aan te klagen, werd bovendien als stank voor dank veroordeeld tot betaling van méér dan 600.000 fr gerechtskosten. Net als in het schandaal met nukleair afval (Transnuclear-SCK-Smet Jet) worden ook hier manifeste milieudeliktken ongestraft gelaten via allerlei juridische spitsvondigheden die met de grond van de zaak niets te maken hebben. De vervuilers gaan andermaal vrijuit...

Geschenkenregen

Maar de geschenkenregen voor Tessenderlo Chemie hield daarmee niet op. Net voor zijn aftreden als Vlaams milieu-minister deed Theo Kelchtermans (zeer tegen de zin van OVAM!) er nog een schepje bovenop. Samen met twee andere beruchte vervuilers (nl. Vieille Montagne en BASF) kreeg het bedrijf om dubieuze redenen een gehele of gedeeltelijke vrijstelling van de milieuheffing op de verwijdering van afval. Goed voor een som van minstens 250 miljoen frank voor de drie bedrijven samen. De minister steunde zich voor deze beslissing op een advies van een duistere "geschillenadvieskommissie". Deze (voor de gewone

Geschillenadvieskommissie

De rol van deze commissie en de vrijstellingen verleend door de minister druisen in tegen de grondwettelijke basisprincipes inzake fiscaliteit. De artikels 110 tot 112 van de grondwet bepalen immers dat uit respect voor het gelijkheidsbeginsel, enkel de wetgever (dus de Vlaamse Raad) in de vorm van een wet of dekreet vrijstellingen of verminderingen van belasting kan verlenen. Strikt juridisch gezien is een minister (hier Theo Kelchtermans) dus niet gemachtigd om door een uitvoeringsbesluit ontheffingen te verlenen op wettelijk vastgelegde belastingen, waaronder milieuheffingen.

De tussenkomst van de aangevochten advieskommissie moet volgens Bond Beter Leefmilieu dan ook zo vlug mogelijk overbodig gemaakt worden door een duidelijke en objectieve formulering van de heffingsgrondslagen.

(RDB)

burger niet toegankelijke) administratieve commissie was na een stilzwijgende procedure van oordeel dat Tessenderlo Chemie voor het gebruik van zijn installatie voor de verbranding van gechloreerde koolwaterstoffen, niet de tarieven voor verbranding van giftig afval moet betalen omdat uit het verbrandingsproces waterstof en energie gerekupereerd worden.

Uit zowat elk verbrandingsproces is echter een aantal stoffen terug te winnen. Afvalverbranding wordt daarmee echter nog niet omgetoverd tot een aanvaardbare vorm van afvalverwerking, ook niet omdat men in de marge een zekere afvalreductie realiseert. De vermelde vrijstelling ondergraaft ook de basisoptie uit het Vlaams Afvalstoffenplan '91-'95. Het was immers de bedoeling om storten en afvalverbranding ook financieel zo veel mogelijk te ontmoedigen ten voordele van preventie en recycling aan de bron.

Hoop en waakzaamheid

Er is nu vanuit de milieubeweging veel hoop gevestigd op de nieuwe milieuminister Norbert De Batselier. Die verklaarde in de Vlaamse Raad al dat hij de verleende ontheffingen niet ongedaan kan maken, maar dat hij deze ontheffingen het volgende jaar zeker zal herzien.

Bovendien belooft het Regeerakkoord een algemene evaluatie en optimalisatie van de bestaande milieuheffingen in functie van preventie, regulerend effect en sociaal rechtvaardige toepassing van het principe "de vervuiler betaalt".

De milieubeweging zal er in elk geval over blijven waken dat de financiële lasten van het "end-of-the-pipe"-beleid niet verder afgewenteld worden van de bedrijven naar de individuele burger. Eén kaakslag is méér dan genoeg.

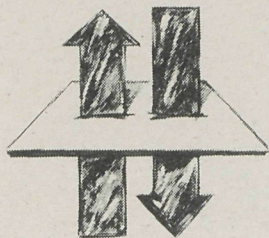
Rik De Baere

Milieu-award

In Tessenderlo zijn de wonderen de wereld duidelijk nog niet. Stinken, giftig afval verbranden, rivieren vergifigen: alles mag en alles kan in die Limburgse gemeente. Meer nog, de daders worden zelfs beloond.

Zo ontving Phillips Petroleum een heuse "milieu-award" uit de handen van de plaatselijke schepen van "milieu". Na de jarenlange stankellende (tot in Leuven toe), het herkleuren van het gewestplan, de ontruiming van de Hofstraat,... is deze prijsuitreiking op z'n zachtst gezegd merkwaardig. Dat dit dan nog gebeurt met goedkeuring van politici, stemt de milieubeweging weinig hoopvol voor de toekomst.

(BELT)

LEDENBLAD

In deze rubriek geeft Bond Beter Leefmilieu als koepel van de milieubeweging aan zijn ledenverenigingen een platform naar het grote publiek.

Aktiekamp tegen snelweg in Franse Pyreneeën

De Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) voorspelt dat de aanleg van een snelweg doorheende de vallei van de Aspe in de Franse Pyreneeën, deze woonplaats van de Bruine Beer onherstelbaar zal beschadigen. Sinds het begin van de werken (eind vorig jaar) bestaat er al een geweldloze blokkade. JNM roept de Vlaamse jongeren dan ook op om deze "betonvreter" tegen te houden. Zij organiseert daarvoor samen met andere Europese milieuverenigingen tijdens de paasvakantie (4-18 april) een internationaal aktiekamp. Prijs voor het vervoer is 3.000 fr heen en terug met de bus.

Meer informatie: JNM, tel. 091/23.47.81.

Standpunt over vossen

In "Onze Streek", het natuur- en milieutijdschrift van de Stichting Omer Wattez, kan men een artikel lezen over vossen van de hand van bioloog Koen Van den Berge, die hierover één en ander wil rechtzetten om de wilde verhalen, het jagerslatijn en de kwakkels die over deze jongste fauna-aan-

winst de ronde doen, voorgoed te beantwoorden. Hij vertolkt hierbij het unanieme standpunt van het gezamenlijk front van natuur- en milieuverenigingen uit de betrokken streek.

Inlichtingen bij Paul Van Ceunebroeck (Milieucentrum) 055/31.80.91.

14.000 dieren opvangen in vogelcentra

Het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van Vogels (KBVBV) is de oprichter en koördinator van een keten van 30 vogelopvangcentra (asielen) in België, die gekwetste, zieke of jonge hulpeloze, in het wild levende vogels (ook zoogdieren) die rechtstreeks het slachtoffer zijn geworden van menselijke activiteiten, verzamelen. Het is de bedoeling hen te verzorgen en nadien opnieuw vrij te laten in hun natuurlijke omgeving met de grootste overlevingskansen. In 1991 werden om en bij de 14.000 vogels en dieren opgevangen. Wat de Europese vogels betreft, werd een stijging van 1.499 individuen vastgesteld ten opzichte van het vorige werkjaar.

Inlichtingen bij KBVBV, Veeweidestraat 43, 1070 Brussel, tel. 02/521.28.50

De opbrengst van ivoor komt de olifant ten goede

Op het ogenblik dat de 112 CITES-lidstaten in Kyoto de toekomst van de Afrikaanse olifant bespraken, kondigde de Belgische Regering aan dat de 50 miljoen fr, die de verkoop van 10 ton ivoor die in 1986 in de Antwerpse haven werd in beslag genomen, opgebracht heeft, zal besteed worden aan de bescherming van de olifant. Ook al had België tot voor kort de trieste reputatie een draaischijf te zijn in de illegale ivoorhandel, dan heeft de "Antwerpse zaak" ons land nu de kans gegeven haar blazoen gedeeltelijk op te poetsen, aldus WWF.

23 nieuwe leden

Tijdens de Algemene Vergadering van 20 februari jl. werden in de schoot van de Bond Beter Leefmilieu - Vlaanderen 23 nieuwe leden opgenomen. BBL overkoepelt nu méér dan 80 natuur- en milieuverenigingen. Een voorstelling van deze nieuwkomers vind je vanaf volgende maand in Milieurama.

**Lieve Grauls
Bart Boets**

Opleidingsproject voor kringloopcentra in Vlaanderen

De afvalberg groeit ons bijna boven de oren. De overheid doet haar best om deze berg het hoofd te bieden door allerlei afvalstoffenplannen. De krachtlijnen daarin zijn telkens dezelfde: minder storten en verbranden, méér voorkomen en recycleren. In Vlaanderen krijgt het lokale bestuur een centrale rol toebedeeld in de milieuvriendelijke verwerking van de afvalberg. De milieubeweging wil hiertoe bijdragen door een netwerk uit te bouwen van kringloopcentra. Volkshogeschool Elcker-ik start eind april een opleidingsproject hierover.

Huishoudelijk afval

Het idee van de 'kringloopcentra' komt uit Nederland: daar bestaan ze al méér dan 15 jaar en er zijn momenteel 130 kringloopbedrijven actief. Deze formule kan gezien worden als een mogelijke konkretisering van en aanvulling op het gemeentelijke afvalbeleid. Kringloopcentra proberen immers zoveel mogelijk materialen in kringloop te houden. Ze kunnen zowel een initiatief van de plaatselijke overheid als een privé-initiatief zijn. Vanuit een kringloopcentrum wordt de gescheiden ophaling van delen van het huishoudelijk afval georganiseerd. Vooral oude metalen, textiel, huishoudelijke en elektr(on)ische toestellen, meubelen, enz. (kortom het grof huisvuil) komen hiervoor in aanmerking, maar componenten zoals glas, papier, e.d. kunnen er evengoed bijgenomen worden. Het binnengekomen materiaal wordt gesorteerd en wat niet meer bruikbaar is, wordt doorgestuurd voor verdere verwerking. Aan de kringloopcentra kunnen reparatie-ateliers verbonden zijn om spullen te herstellen. Alles wat nog verkoopbaar is, komt terecht in de kring-

loopwinkel om aan een tweede leven te beginnen. Die winkel kan tegelijk dienen als informatiecentrum waar iedereen terecht kan met vragen inzake afvalpreventie.

Opleiding

Voor mensen die in hun gemeente of buurt willen starten met een milieuvriendelijk afvalverwerkingsproject voor huishoudelijk afval, organiseert Volkshogeschool Elcker-ik Antwerpen vanaf april een 'Opleidingsproject voor Kringloopcentra'. Dat kunnen dan zowel gemeentelijk milieu-ambtenaren zijn die op zoek zijn naar concrete suggesties om het gemeentelijk afvalbeleid vorm te geven, verantwoordelijken van gemeentelijke of stedelijke reinigingsdiensten, leden van gemeentelijke milieuraden, als verantwoordelijken van werklozen- en laaggeschooldenprojecten, het buurt- en opbouwwerk, leden van plaatselijke milieugroepen, medewerkers van bestaande kringloopcentra en anderen die plannen hebben om een kringloopcentrum uit te bouwen.

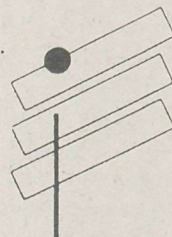
Kringloopcentrum

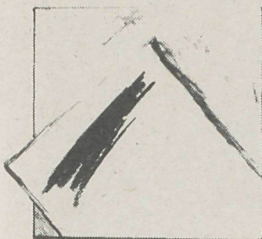
De deelnemers krijgen informatie over het afvalvraagstuk en het algemene kader waarbinnen kringloopcentra zich situeren. Daarna zal de aandacht uitgaan naar de technische en sociale vaardigheden die de uitbouw en het beheer van een kringloopcentrum mogelijk moeten maken (o.a. bedrijfsorganisatie, winkelinrichting, management, promotievoering, personeels- en financieel beleid). De deelnemers zullen zelf een bedrijfsplan moeten opstellen, geënt op hun eigen concrete situatie. Dit moet hen in staat stellen om na afloop van de opleiding eventueel een eigen kringloopcentrum op te starten. Bezoek aan en het meedraaien in bestaande kringloopcentra maken een belangrijk deel van het programma-aanbod uit.

Praktisch

De opleiding zelf start op dinsdag 21 april en loopt telkens op dinsdag tot 1 december 1992, met uitzondering van de vakantieperiodes. Een cursusdag duurt van 9u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 17u30. Inlichtingen kan men bekomen bij Filip Lenders en Luc Steenkiste, Volkshogeschool Elcker-ik, Breugelstraat 31-33, 2018 Antwerpen, tel. 03/218.65.60.

VOLKSHOGESCHOOL
ELCKER-IK

FRONTLIJN

Het begint stilaan een traditie te worden: de aktuele standpunten van de Bond Beter Leefmilieu via deze rubriek. Ze worden niet door iedereen in dank afgenomen. Maar wie zijn wij om daarvan wakker te liggen.

50 vragen aan FEBIAC

Onder dit motto stelde het Komitee voor Milieu en Mobiliteit (KOMIMO) in het kader van het autosalon een pakket kritische vragen aan FEBIAC, de autokonstruktoren. Dit was een reactie op de in opdracht van Febiac uitgevoerde studie 'Mobilis'. Dit onderzoek verkleint de mobiliteit van de zwakke weggebruiker, stimuleert het autogebruik en onderwaardeert de rol van het openbaar vervoer. KOMIMO, dat enkele grote milieu- en verkeersverenigingen overkoepelt, vond dat het autogebruik moet worden verminderd om redenen van milieuvervuiling, veiligheid en ruimtelijke ordening. Zo veroorzaakt de auto immers heel wat

externe kosten die niet worden verrekend. De auto is bijvoorbeeld voor 22% verantwoordelijk voor de uitstoot van CO₂-gassen in de lucht en voor 20% van de verzuring. De auto-industrie bezorgt jaarlijks een afvalberg van 150.000 ton afval en het verkeerslawaaï hindert ongeveer 50% van de Belgische bevolking. Ook vallen er ieder jaar méér dan 2000 verkeersdoden. De 50 vragen van KOMIMO waren er dan ook op gericht om de auto-industrie aan te zetten zich toekomstgericht te oriënteren op een maatschappij waarin het belang van de auto afneemt ten voordele van de leefbaarheid.

GESPREK MET DIRK VAN REGENMOORTELT EN LUC GOETEYN (KOMIMO)

STEVIGE BRANDSTOFHEFFING OM AUTOVERKEER IN TE DIJKEN?

VERKEER

RUIM BAAN VOOR KONING AUTO

De autokonstruktoren gaan het debat over de auto uit de weg. Het Mobilis-rapport van Febiac is geen basis voor een mobiliteitsdebat.

Waarom premie voor katalysator en niet voor fiets?
KOMIMO STELT 50 Vragen AAN FEBIAC

Volgens milieuverenigingen

Mobilis verkleint mobiliteit van zwakke weggebruiker

Van onze redacteur

Mobilis, het onderzoek van Febiac, verkleint de mobiliteit van de zwakke weggebruiker, stimuleert het auto-gebruik en onderwaardeert de rol van het openbaar vervoer. Dat is de mening van Komimo, het comité voor milieu en mobiliteit, dat enkele grote milieu- en verkeersverenigingen overkoepelt. Zij vinden dat het toenemend auto-gebruik moet worden verminderd om redenen van milieuvervuiling, veiligheid en ruimtelijke ordening.

Guido S.

jaarlijks een afvalberg van 150.000 ton afval en het verkeerslawaaï hindert ongeveer 50 % van de Belgische bevolking. Komimo wijst ook op de ongeveer 2000 verkeersdoden elk jaar.

Snelheid

Luc Goeteyn van de Bond Beter Leefmilieu vraagt o.a. dat de maximumsnelheid van auto's wordt vermindert, dat de EG-hetling op brandstoffen wordt ingevoerd en dat de constructeurs zwaarder auto's op de markt brengen.

Dirk Bogaert van de vzw Natuurreservaten vindt het ongehoord dat Mobilis voorstelt op bijkomende wegen aan te leggen.

"Vlaanderen heeft nu al het dichtste wegennet van Europa. Wij vragen intendanten een moratorium van de nog schaarse open ruimten."

Joost Van Damme van Langzaam Verkeer zegt dat Febiac zijde de mond vol heeft over 'verstandig auto-gebruik', maar dat ze totaal geen constructieve bijdrage levert om bijvoorbeeld het carpoolen te stimuleren. Hij verwerpt het voorstel van Mobilis om de prijs van het openbaar vervoer te vermindern. "Het openbare vervoer is een openbare dienst en geen privé-bedrijf. Er kan dus niet gesproken worden in termen van winst of verlies, maar wel over een goede kosten-batenverhouding."

M. Vlam

Geen stort, geen job!

Op 30 januari betoogde een werknemersdelegatie van Prayon Rupel voor het kabinet van de minister van Leefmilieu De Batselier. Ze wilden dat deze snel een (inmiddels door de minister geweigerde) nieuwe stortvergunning voor hun bedrijf zou afleveren. 'Geen nieuw gipsstort, geen job' luidde het credo.

Volgens de Bond Beter Leefmilieu hoeft deze eis van de arbeiders en bedienden van Prayon niet in tegenstelling te staan met een mogelijke aanslag op de bestaande tewerkstelling. De milieubeweging pleitte in dit verband reeds meermaals voor uitgebreide reconversieplannen in deze regio. Fosfaatbedrijven worden tevens aangezet om te investeren in een milieuvriendelijker productieproces.

De Bond steunt in deze zin het overleg binnen de werkgroep 'Arbeid en Milieu' tussen vertegenwoordigers van de werknemers en de milieubeweging. Binnen dit overleg bestaat er overeenstemming over het plan dat op termijn sociale eisen inzake werkgelegenheid gekoppeld worden aan milieu-eisen zoals de sanering van storten en een schonere productie. De BBL vroeg dan ook aan de minister om dit gesprek met alle mogelijke middelen te ondersteunen.

Lichten uit, spots aan

Op 1 oktober 1992 was België van plan om bij het autorijden het gebruik van de autolichten verplicht te maken in het kader van een Benelux-experiment. Elf organisaties waaronder Bond Beter Leefmilieu, KOMIMO en VTB-VAB protesteerden heftig hiertegen. Soortgelijke experimenten in de VS en de Skandinavische landen leidden wel tot een daling van het aantal frontale botsingen, maar ging tegelijkertijd gepaard met een opvallende toename van het aantal kopstaart-botsingen met ongeveer 25%. Dit doordat het optisch contrast tussen achter- en remlichten weg viel. Bovendien zijn de zwakke weggebruikers minder zichtbaar en dus nóg kwetsbaarder. Dat deze studies niet in dovemannen vielen, bewijst het feit dat voormalig verkeersminister Dehaene het experiment inmiddels met onbepaalde duur heeft uitgesteld. Het voorstel werd eerder ook door de Nederlandse kamer afgevoerd.

Vergunning Prayon moeilijk

De Batselier laat zich niet afdreigen en beslist pas na grondig onderzoek HLN, 31-1-'92

DRIJFSEL – Zomaar tweehonderd werknemers en een delegatie van de directie van het chemisch bedrijf Praxion Ruppel uit Rusbroek. Puur om te protesteren in Brussel tegen de oprichting van een bureau dat de kabinets van de ministers van den Brande en De Baetselier. Met die actie

willen zij anders de tewerkstelling van een paar honderd mensen in het gedrang aanen. De Directie verklaarde de uitpakking door te zeggen dat de vergoeding eigenaren van de werk moet krijgen.

De Baetselier reaktie door de uitpakking geneeueve. Hij zei dat hij eervol het dossier helemaal

willen en pas daarna een beslissing zou nemen. Hij stelde ook dat het dossier niet voor de regering was gewoed, wa de "samboden verbruist".

Later bleek dat Kieckheferman de ineenne had om het dossier naar de executieve te brengen maar dat dit werd uitgesteld door de verkiezingen.

Op het kabinet van Van den Brande werden de personeelsleden ontvangen door de kabinetschef. Die stelde dat het hele dossier eigenlijk een zoeken is naar een evenwicht tussen de tewerkstelling en het milieu. Hij beaamde dat er al een voorlopige overeenkomst was tussen de minister en het bedrijf.

Beide ministers kregen een penitentie waarin drieduizend mensen de vraag om een stortvergunning stuurden.

Fors beperken

De actiegroep die in Terhagen aangeeft tegen de mogelijke komst van een nieuw stort vroeg dat De Buitcher het regeerakkoord

«Geen stort, geen job»

BRUSSEL.— Werknemers van het chemiebedrijf Prayon Rupel (Rumst) hebben donderdag voor het kabinet van de nieuwe Vlaamse milieuminister Norbert De Baetselier betoogd. Ze willen dat die snel een nieuwe stortvergunning voor hun bedrijf aflevert. Daarzonder gaat de firma dicht en verliezen we onze job, zeggen zowat 300 betrokkenen. Maar de gipsstorten zijn al lang een doorn in het oog van de milieugroepen.

Hun acties liggen aan de basis van het uitblijven van bijkomende vergunningen. Ze menen dat de werknemers nu als chantagemiddel worden misbruikt om een verouderd en hinderlijk productieproces in stand te houden in plaats van het aan te passen. Voor zo een operatie had de firma tijd genoeg maar ze is alrijks bang, aldus een lokale actiegroep. **Het Vlaams Aktiekomitee tegen Aival (VLAKAF)** en de **Bond Beter Leefmilieu** sluiten zich bij deze mening aan. Minister De Baetselier wil snel een beslissing nemen maar zal ze wel overwegen. Mogelijk maar niet zeker komt er een voorstel van herenovereenkomst met het bedrijf op tafel. (Belien)

In de namiddag reageerden ook Vlakal en de Bond Beter Leefmilieu. Ook zij hopen dat Lierhagen gevrijwaard blijft

Raad van State
Gisteren werd ook het Kort geding 'twee Raad van State' afgesloten. Het gemeentebestuur van Rumijs en enkele inwoners van Tegenhagen wilden daarmee herkennen dat de bouwvergunning van Prayon geschiedt wordt in de Raad van State. Het is een gronde heffing uitgesproken over de zaak. Het zag er niet naar uit dat men dit zal kunnen beslissen. De uitpraak in Kort geding wordt volgende week verwacht. De uitpraak in Groningen over enkele maanden. De Bazelser besluit over enkele weken.

BBL: jobs en milieu verzoenen

naar Prayon om werk te maken van haar reconversieplannen.*

Na de betoging van de werknemers van Prayon bij minister van Leefmilieu De Batselier om zo snel mogelijk een stortvergunning aan de firma Prayon te verlenen, neemt de Bond Beter Leefmilieu (BBL) onomwonden stelling tegen dergelijke vergunning. De BBL staat wel volledig achter de tewerkstelling van de arbeiders en bedienden van de firma uit Ruisbroek, maar vindt dat hun gerechtvaardigde eis 'niet in tegenstelling moet staan met de vraag van de milieubewegingen

naar Prayon om werk te maken van haar reconversieplannen.*

De BBL vindt ook dat alle productiebedrijven in Vlaanderen hun productieproces milieuvriendelijker moeten maken en dat ze allemaal de nodige milieu-investeringen moeten doen. De BBL steunt het overleg dat binnen de werkgroep Arbeid en Milieu op gang is gebracht tussen vertegenwoordigers van de werknemers en van de organisaties om te onderzoeken hoe het productieproces milieuvriendelijker kan verlopen.

"Er moet een plan op tafel komen dat op termijn zowel de sociale als de milieueisen inzake werkgelegenheid zal inhouden als de milieueis inzake

sanering van gipsstorten en een schonere produktie," aldus de BBL.

De bond betreurt verder dat beide belangen nu tegen elkaar worden uitgespeeld en roept de overheid en vooral minister van Leefmilieu De Batselier op om geen stortvergunning af te leveren omdat "zo'n planmatige aanpak op dit ogenblik nog niet bestaat."

De BBL roept ook de vakbeweging op om tewerkstellings- en milieueisen niet tegenover elkaar te stellen, maar gemeenschappelijke voorstellen te formuleren naar de bedrijfsleiding en de overheid toe om te investeren in milieu en daardoor werkgelegenheid te behouden.

Geen zee van tijd meer

Op 10 februari drong het Nederlands CDA-kamerlid Esselink, er bij de Belgische overheden op aan om werk te maken van een verbeterde Maas- en Scheldewaterkwaliteit. Het kamerlid stelde zelfs voor om de Belgische milieubeweging financieel te ondersteunen. Op deze wijze kan de druk op de Belgische regering worden vergroot.

De BBL ondersteunde de kritiek zoals deze vanuit Nederland werd geleverd. Zo moet de nationale minister voor Leefmilieu dringend en in het openbaar de Waalse instanties zwaar op de vingers tikken. Uit een in oktober bekendgemaakte Waalse studie blijkt dat Wallonië enkel formeel zijn verplichtingen inzake milieubeleid nakomt. Het voorzorgsprincipe en dit van de "best beschikbare technologie" zijn zelfs in geen enkele Waalse wettekst ingeschreven. Door deze weinig konstruktieve houding verhindert Wallonië immers dat België zijn internationale verplichtingen nakomt. Zo heeft België reeds beloofd de lozing van vervuilende stoffen in de Noordzee via Schelde en Maas tegen 1995 gevoelig te reduceren. We hebben dus duidelijk géén zee van tijd meer...

Danny Jacobs
Bart Boets

Brazilië '92

Zuiderse landen blijven op hun honger zitten

De grote topkonferentie rond milieu en ontwikkeling komt steeds dichterbij. De laatste grote officiële voorbereidingen ('Prepcom 4') werden in maart getroffen in New York.

In de vorige Milieurama kon je al lezen dat er vanuit de NGO-wereld een grote Noord-Zuid ontmoeting werd georganiseerd in Parijs ter voorbereiding van de conferentie in Brazilië. Het is nu de bedoeling de ideeën die daar leefden het volgende halfjaar concreet te vertalen naar het eigen Belgisch beleid. Het "Platform Brazilië '92" (een samenwerkingsverband tussen NGO's uit milieu-, derde wereld- en vredesbeweging) werkte daartoe standpunten uit over broeikas effect,

biodiversiteit/biotechnologie, ontbossing, armoedeproblematiek, overdracht van technologieën en middelen, enz.

De NGO's willen vooral benadrukken dat de bespreking van de armoedeproblematiek van uitermate belang is in de onderhandelingen tussen Noord en Zuid. Het al dan niet nemen van concrete beslissingen over de scheef gegroeide handelsverhoudingen zal het slagen van de Brazilië-konferentie in grote mate bepalen. Bepaalde

ontwikkelingslanden weigeren dan ook konventies te ondertekenen zonder dat ze garanties hebben dat men rekening houdt met hun problemen. Momenteel ziet het er helaas naar uit dat deze landen (ook letterlijk) op hun honger blijven zitten. De prioriteiten voor de Brazilië-konferentie worden hoofdzakelijk bepaald door de Noordelijke staten, wat overduidelijk tot uiting komt in de keuze van de hoofdtema's (nl. klimaat, biodiversiteit en ontbossing).

(IP)

TWEEDE VLAAMSE AFVALKONFERENTIE

zaterdag 9 mei 1992 - Wollewei Turnhout

WAAR ?

Wollewei
Draaiboornstr 6
2300 Turnhout
tel. 014/42.33.81

HOE ?

De Wollewei ligt op 15 min. stappen van het station Turnhout (centrum volgen via Merodelei, Markt, Otterstr., na de Markt 3de straat rechts).

WANNEER ?

Zaterdag 9 mei
1992 van 9.30u
tot 17.45u.

WAAROM ?

Om niet bij de
pakken afval te
blijven zitten.

MEER INFO ?

VLAFAK
Groenhofstr 29
2850 Boom
tel. 03/844 45.78

ALS DE RIVIEREN IN VLAANDEREN DOOD ZIJN, DAN MOETEN WE ZELF STROMEN.

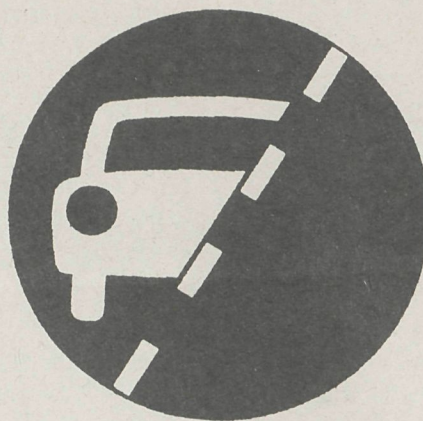
Halveer het autoverkeer: nu óók in groepsverband...

Het aantal deelnemers neemt elke dag toe. Bewuste autogebruikers kunnen de bekende **postkaarten** met interviews van Mark Uyterhoeven, Brigitte Raskin, Della Bosiers en Guy Mortier aanvragen. Hiermee kan men vrienden en kollega's uitnodigen om kennis te maken met de Halveer-kampanje via een gratis infopakket.

Ook **groepen** (kollega's, vrienden, familie, vereniging,...) kunnen deelnemen aan de kampanje. In groep kan je autokilometers sparen en ze individueel of gezamenlijk doorstorten op de Vlaamse kilometer teller (zoals o.a. de Agalev-parlementsfractie). Voor diegenen die iets dergelijks willen opzetten, hebben we een informatiepakket ter beschikking: nl. een video over milieu en mobiliteit te leen (met o.a. beelden van de "zonder auto mobiel"-wedstrijd in Mechelen) en gratis infopakketten (affiches, postkaarten, kranten, badges,...).

Dit alles kan je aanvragen bij Bond Beter Leefmilieu (tel. 02/539.22.17, vragen naar Dirk Van Regenmortel).

(DVR)

PVC-industrie wil BBL een proces aandoen

De anti-PVC-kampanje blijft goed draaien. Begin maart werden een heleboel briefkaarten overhandigd aan de Vlaamse milieu-minister De Batselier. Er zijn ook gesprekken geweest met OVAM over projecten i.v.m. plastic-recyclage. OVAM neemt geen duidelijk standpunt in tegen PVC-verpakkingen, maar wil wel wat doen aan de reductie van de hoeveelheid wegwerpverpakkingen.

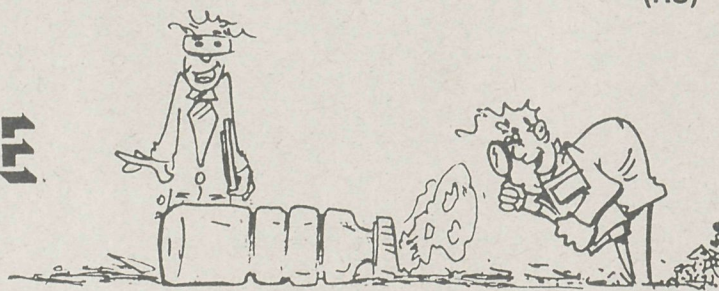
De laatste tijd zijn er weer heel wat positieve ontwikkelingen te melden van de voedingsindustrie: zo was er de overschakeling van **Vandemoortele** (één van de grootste producenten van tafelolie en margarine waaronder Roda) die vóór eind '92 voor 99% PVC-vrij zal zijn; ook **Mell** en **General Biscuits** (beide koekjesfabrikanten) hebben ons laten weten stappen te ondernemen om PVC uit de verpakkingen te weren. De grootwarenhuizen mogen zich dus niet blijven verber-

gen achter loze argumenten. **Colruyt** heeft dit begrepen en stuurde aan haar klanten een nieuwsbrief met uitleg over plastic-verpakkingen (o.a. PVC).

De onderhandelingen met de PVC-industrie zijn echter stilgelegd. Twee PVC-producenten (Solvay en de Limburgse Vinylmaatschappij) hebben immers gedreigd met gerechtelijke stappen indien Bond Beter Leefmilieu de anti-PVC-kampanje niet onmiddellijk stopzette. De BBL is echter vastbesloten om niet aan dergelijke vormen van chantage toe te geven. En zolang de gerechtelijke procedure niet wordt gestaakt, wil Bond Beter Leefmilieu niet verder onderhandelen met Fechiplast (de kunststofnijverheid) over een "life-cycle-analysis" van verpakkingen: met de loop van een revolver in je rug kan je immers niet open en eerlijk met elkaar praten...

(RS)

P V C ?
DEDOMME
NEE !

Oud papier is geen afval, maar een edele grondstof

De papierindustrie is altijd gebaseerd geweest op het gebruik van gerecycleerde grondstoffen. Sinds de uitvinding van het papier in 105 na Chr. (en dit tot 1870) werden papier en karton grotendeels gemaakt van lompen.

Thans worden papier en karton vervaardigd uit secundaire houtkultuurprodukten en zagerij-afval. Daarenboven worden papier en karton ook in steeds grotere mate vervaardigd door het hergebruiken of recycleren van oudpapier: oudpapier is dus geen afval, maar een grondstof die een commerciële waarde heeft en zal bewaren.

Recyklage

In de door de papierindustrie gebruikte terminologie betekent "recyklage" het gebruik maken van oudpapier voor de vervaardiging van papier en karton. Het woord "recyklage" wordt niet gebruikt wanneer de papierfabrikant zijn eigen papierafval gebruikt. De cijfers die verder worden gegeven, verwijzen dus naar oudpapier dat ontstaat op een ander plaats dan de papierfabriek.

Oudpapier kan in twee grote categorieën ingedeeld worden:

1. afval van papier en karton dat werd verzameld in de verschillende stadia van de industriële verwerking van nieuw papier en bij de vervaardiging (karton). Karton die werden ver- gebruik ervan (bv. de bruik of het dagblad

"Duurzame ontwikkeling, een eko-utopie?"

Bond Beter Leefmilieu vzw

koepel van meer dan 80 Vlaamse milieu- en natuurverenigingen

nodigt u uit voor een tweede provinciale info-ronde in het kader van duurzame ontwikkeling

Brabant:	7 mei '92,	Elcker-ik, Koning Albertlaan 2, Kessel-Lo
Antwerpen:	12 mei '92,	Elcker-ik, Breughelstraat 31-33, Antwerpen
O-Vlaanderen:	14 mei '92,	auditorium RUG, Blandijnberg, Gent
W-Vlaanderen:	19 mei '92,	De Blankaart, Iepersesteenweg 56, Woumen
Limburg:	26 mei '92,	Kultureel Centrum, Kunstlaan 5, Hasselt

In samenwerking met: Elcker-ik Leuven, Elcker-ik Antwerpen, JNM-RUG,
Natuurreservaten W-VI., NAL
Elke info-avond start om 20.00 uur

tegorie wordt "pre- te" genoemd (omdat t is ontstaan vóórdat ument is geraakt) en st-consumer waste" t de konsument het . Dit onderscheid is die zin dat de "pre- ste" relatief homo- eren in het algemeen d dan de "post-con- lie dikwijls als hetero- ild moet bestempeld rklaart het feit dat de

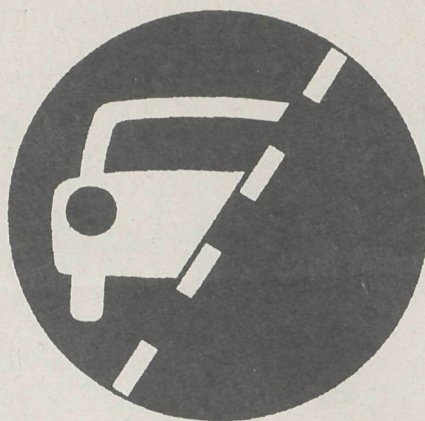
Halveer het autoverkeer: nu óók in groepsverband...

Het aantal deelnemers neemt elke dag toe. Bewuste autogebruikers kunnen de bekende **postkaarten** met interviews van Mark Uytterhoeven, Brigitte Raskin, Della Bosiers en Guy Mortier aanvragen. Hiermee kan men vrienden en kollega's uitnodigen om kennis te maken met de Halveer-kampanje via een gratis infopakket.

Ook **groepen** (kollega's, vrienden, familie, vereniging,...) kunnen deelnemen aan de kampanje. In groep kan je autokilometers sparen en ze individueel of gezamenlijk doorstorten op de Vlaamse kilometer teller (zoals o.a. de Agalev-parlementsfractie). Voor diegenen die iets dergelijks willen opzetten, hebben we een informatiepakket ter beschikking: nl. een video over milieu en mobiliteit te leen (met o.a. beelden van de "zonder auto mobiel"-wedstrijd in Mechelen) en gratis infopakketten (affiches, postkaarten, kranten, badges,...).

Dit alles kan je aanvragen bij Bond Beter Leefmilieu (tel. 02/539.22.17, vragen naar Dirk Van Regenmortel).

(DVR)

PVC-industrie wil BBL een proces aandoen

De anti-PVC-kampanje blijft goed draaien. Begin maart werden een heleboel briefkaarten overhandigd aan de Vlaamse milieu-minister De Batselier. Er zijn ook gesprekken geweest met OVAM over projecten i.v.m. plastic-recyclage. OVAM neemt geen duidelijk standpunt in tegen PVC-verpakkingen, maar wil wel wat doen aan de reductie van de hoeveelheid wegwerpverpakkingen.

De laatste tijd zijn er weer meldingen te melden van de overschakeling van de grootste producenten (waaronder Roda) die vroeger PVC zal zijn; ook **Mell** en **Ge** (fabrikanten) hebben ons laten weten om PVC uit de grootwarenhuizen moge-

gen achter loze argumenten. **Colruyt** heeft dit begrepen en stuurde aan haar klanten een nieuwsbrief met uitleg over plastic-verpakkingen (o.a. PVC).

De onderhandelingen met de PVC-industrie zijn echter stilgelegd. Twee PVC-producenten (Solvay en de Limburgse Vinylmaatschappij) hebben immers gedreigd met gerechtelijke

Brazilië '92

Milieu en ontwikkelingskonferentie ...

Gedurende de eerste twee weken van juni '92 vindt de VN-konferentie plaats in de Braziliaanse stad Rio de Janeiro.

Het centraal thema van deze belangrijke konferentie is duurzame ontwikkeling. Hoewel er steeds meer over gesproken wordt is het niet voor iedereen duidelijk wat duurzame ontwikkeling precies is.

Daarom organiseert BBL hierover een info-ronde, gericht naar iedereen met interesse voor milieu of Derde Wereld.

P
V
DED
N

Oud papier is geen afval, maar een edele grondstof

De papierindustrie is altijd gebaseerd geweest op het gebruik van gerecykleerde grondstoffen. Sinds de uitvinding van het papier in 105 na Chr. (en dit tot 1870) werden papier en karton grotendeels gemaakt van lompen.

Thans worden papier en karton vervaardigd uit secundaire houtkultuurprodukten en zagerij-afval. Daarenboven worden papier en karton ook in steeds grotere mate vervaardigd door het hergebruiken of recycleren van oudpapier: oudpapier is dus geen afval, maar een grondstof die een commerciële waarde heeft en zal bewaren.

Programma

1. Algemene inleiding:

- Wat is de Rio-konferentie?
- Wat wordt daar besproken?
- Wie doet er aan mee?
- Wat is de houding van de Belgische overheid in dit debat?

2. Standpunten

De Bond geeft in grote lijnen een standpunt over duurzame ontwikkeling, over de behandelde thema's op de VN-konferentie en over de betekenis van deze konferentie voor de milieubeweging. De standpunten van de Derde Wereld-organisaties komen eveneens aan bod.

3. Wat na de Rio-konferentie?

4. Ruimte vragen/debat

Recyklage

In de door de papierindustrie gebruikte terminologie betekent "recyklage" het gebruik maken van oudpapier voor de vervaardiging van papier en karton. Het woord "recyklage" wordt niet gebruikt wanneer de papierfabrikant zijn eigen papierafval gebruikt. De cijfers die verder worden gegeven, verwijzen dus naar oudpapier dat ontstaat op een ander plaats dan de papierfabriek.

Oudpapier kan in twee grote categorieën ingedeeld worden:

1. afval van papier en karton dat werd verzameld in de verschillende stadia van de industriële verwerking van nieuw papier en karton, bij de vervaardiging van papier en karton).
2. afval van papier en karton die werden verwerkt in andere producten of gebruik ervan (bv. de verpakking van het dagblad).

De eerste categorie wordt "pre-consumer waste" genoemd (omdat het afval is ontstaan vóórdat het product in gebruik is geraakt) en de tweede "post-consumer waste" (omdat de konsument het product heeft gebruikt). Dit onderscheid is belangrijk om de zin dat de "pre-consumer waste" relatief homogeen is in het algemeen te begrijpen. Het is anders dan de "post-consumer waste" die dikwijls als heterogeen wordt beschouwd. Het verklaart het feit dat de

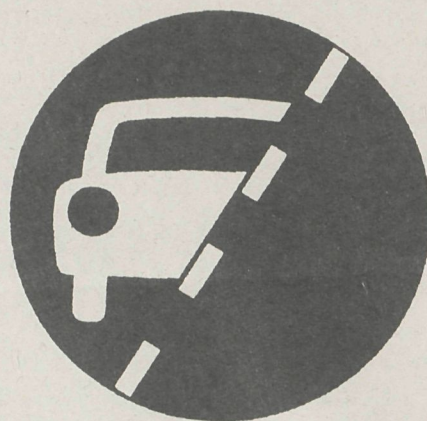
Halveer het autoverkeer: nu óók in groepsverband...

Het aantal deelnemers neemt elke dag toe. Bewuste autogebruikers kunnen de bekende **postkaarten** met interviews van Mark Uyterhoeven, Brigitte Raskin, Della Bosiers en Guy Mortier aanvragen. Hiermee kan men vrienden en kollega's uitnodigen om kennis te maken met de Halveer-kampanje via een gratis infopakket.

Ook **groepen** (kollega's, vrienden, familie, vereniging,...) kunnen deelnemen aan de kampanje. In groep kan je autokilometers sparen en ze individueel of gezamenlijk doorstorten op de Vlaamse kilometer teller (zoals o.a. de Agalev-parlementsfractie). Voor diegenen die iets dergelijks willen opzetten, hebben we een informatiepakket ter beschikking: nl. een video over milieu en mobiliteit te leen (met o.a. beelden van de "zonder auto mobiel"-wedstrijd in Mechelen) en gratis infopakketten (affiches, postkaarten, kranten, badges,...).

Dit alles kan je aanvragen bij Bond Beter Leefmilieu (tel. 02/539.22.17, vragen naar Dirk Van Regenmortel).

(DVR)

PVC-industrie wil BBL een proces aandoen

De anti-PVC-kampanje blijft goed draaien. Begin maart werden een heleboel briefkaarten overhandigd aan de Vlaamse milieu-minister De Batselier. Er zijn ook gesprekken geweest met OVAM over projecten i.v.m. plastic-recyclage. OVAM neemt geen duidelijk standpunt in tegen PVC-verpakkingen, maar wil wel wat doen aan de reductie van de hoeveelheid wegwerpverpakkingen.

De laatste tijd zijn er wel meldingen te melden van de overschakeling van de grootste producenten waaronder Roda die zal zijn; ook **Mell** en **G** (fabrikanten) hebben ondernomen om PVC uit de grootwarenhuizen te verwijderen.

P
DED
N

gen achter loze argumenten. **Colruyt** heeft dit begrepen en stuurde aan haar klanten een nieuwsbrief met uitleg over plastic-verpakkingen (o.a. PVC).

De onderhandelingen met de PVC-industrie zijn echter stilgelegd. Twee PVC-producenten (Solvay en de Limburgse Vinylmaatschappij) hebben immers gedreigd met gerechtelijke

"DE AARDE BRENGT VOLDOENDE
VOORT VOOR IEDERS
BASISBEHOEFTE MAAR NIET
VOOR IEDERS HEBZUCHT."

GHANDI

Voor meer informatie,
bel BBL-02/539.22.17 (Christine Beernaerts)

Oud papier is geen afval, maar een edele grondstof

De papierindustrie is altijd gebaseerd geweest op het gebruik van gerecycleerde grondstoffen. Sinds de uitvinding van het papier in 105 na Chr. (en dit tot 1870) werden papier en karton grotendeels gemaakt van lompen.

Thans worden papier en karton vervaardigd uit secundaire houtkultuurprodukten en zagerij-afval. Daarenboven worden papier en karton ook in steeds grotere mate vervaardigd door het hergebruiken of recycleren van oudpapier: oudpapier is dus geen afval, maar een grondstof die een commerciële waarde heeft en zal bewaren.

De recyklagevoet voor oud papier voor de EG
bedroeg in 1990 51%

Recyklage

In de door de papierindustrie gebruikte terminologie betekent "recyklage" het gebruik maken van oudpapier voor de vervaardiging van papier en karton. Het woord "recyklage" wordt niet gebruikt wanneer de papierfabrikant zijn eigen papierafval gebruikt. De cijfers die verder worden gegeven, verwijzen dus naar oudpapier dat ontstaat op een ander plaats dan de papierfabriek.

Oudpapier kan in twee grote categorieën ingedeeld worden:

1. afval van papier en karton dat werd verzameld in de verschillende stadia van de industriële verwerking van nieuw papier en karton (bv. bij de vervaardiging van vouwkarton).
2. papier en karton die werden verzameld na gebruik ervan (bv. de doos na gebruik of het dagblad na lektuur).

De eerste categorie wordt "pre-consumer waste" genoemd (omdat het afval is dat is ontstaan vóórdat het bij de konsument is geraakt) en de tweede "post-consumer waste" (nl. afval nadat de konsument het gebruikt heeft). Dit onderscheid is belangrijk in die zin dat de "pre-consumer waste" relatief homogeen is, schoner en in het algemeen beter verzorgd dan de "post-consumer waste" die dikwijls als heterogeen en vervuild moet bestempeld worden. Dit verklaart het feit dat de

"pre-consumer waste" volledig gerecycleerd wordt, terwijl de afhaling van "post-consumer waste" de behoefte van de papier-industrie kan overschrijden. In dit geval moet het mogelijk zijn andere afzetgebieden te vinden voor het overschot.

Europese dimensie

De papiermarkt heeft een Europese dimensie (zie kader). De produktie van papier en karton in de EG bedroeg in 1990 38,1 miljoen ton. Om deze hoeveelheden te produceren, heeft de papierindustrie 19,4 miljoen ton oud papier gebruikt: dat komt overeen met een recyclagevoet van 51%. In 1958, bij het ontstaan van de EEG, bedroeg dit percentage (dat dus het gebruik van oudpapier in de produktie weergeeft) 27%. In de EG is de recyclagevoet dus bijna verdubbeld in de loop van de laatste dertig jaar. Deze recyclagevoet van 51% werd niet zonder inspanningen bereikt: de papierindustrie van de EG heeft zwaar geïnvesteerd in recyclerings- en ontinkingsinstallaties; de machinefabrikanten hebben steeds meer geavanceerde technieken ontwikkeld.

Oudpapierhandel

De hoeveelheden oudpapier (19 miljoen ton in 1990) hebben als gevolg gehad dat er een echt net van 'rekuperateurs' is ontstaan. Deze hebben tot taak het oude papier op te halen, te reinigen, te sorteren, in balen te persen en daarna aan de fabrieken te leveren voor zover dit oudpapier wat technische eigenschappen betreft, voldoet aan de door de fabriek gestelde eisen.

Op deze manier werd dus een markt geschapen waarin een dertigtal soorten oudpapier worden gekommercialiseerd binnen een interna-

Landen	Rekuperatie (in 1000 ton)	Verbruik (in 1000 ton)	Recyclage %	Rekuperatie %
België	684	265	22	33
Denemarken	500	267	80	47
Frankrijk	3.039	3.295	47	35
West-Duitsland	6.334	5.771	49	44
Griekenland	130	130	37	21
Italië	1.762	2.504	45	25
Nederland	1.567	1.820	66	51
Portugal	305	339	45	25
Spanje	1.691	2.209	64	39
Verenigd Koninkrijk	3.092	2.847	59	33
Totaal EG	19.104	19.447	51	37
Scandinavië	1.546	1.612	8	39
Oostenrijk + Zwitserland	1.381	1.760	42	50
Totaal EUROPA	26.837	27.313	35	36
Noord-Amerika	27.552	21.558	25	33
Japan	13.860	14.613	52	49

Tabel 1: Rekuperatie en verbruik van oud papier
(bron: PPI, november 1991)

Berekeningen (bv. België):

$$\text{recyclagevoet: } \frac{265.000 \text{ ton oudpapier}}{1.198.000 \text{ ton produktie}} = 22\%$$

$$\text{rekuperatievoet: } \frac{684.000 \text{ ton oudpapier}}{2.038.000 \text{ ton verbruik papier en karton}} = 33\%$$

tionaal, betrekkelijk dicht netwerk. De helft van het EG-verbruik van oudpapier (nl. 9 miljoen ton) wordt binnen de regio Benelux, West-Duitsland en Noord-Frankrijk gerealiseerd. Van deze 9 miljoen ton komt 2,3 miljoen ton in de internationale handel terecht, d.w.z. dat één ton op vier tenminste één grens overschrijdt alvorens herbruikt te worden. Om deze reden is het belangrijk dat het oudpapier aanzien wordt als grondstof en niet als afval, teneinde de vrije cirkulatie te waarborgen.

Oudpapier maakt dus deel uit van een georganiseerde markt die sinds decennia funktioneert volgens de

ekonomische wet van vraag en aanbod en in dewelke het beroep 'rekuperateur' een onmisbare schakel vormt.

Grenzen van recyclage

Kan de recyclagevoet eigenlijk nog wel verhoogd worden? En aan welke voorwaarden moet er dan voldaan worden om nog vooruitgang te boeken? Om op deze vragen een antwoord te geven, moeten we met een aantal beperkingen rekening houden.

Eerst en vooral is er een **fysieke grens**: bij het recycleren van papier worden er vezels gebruikt die een deel van hun eigenschappen verliezen (zoals bv. hun sterkte hun scheurweerstand en hun vermogen zich aan elkaar vast te hechten). De beschikbare vezelmassa dient dus vernieuwd of verjongd te worden door een regelmatige toevoer van verse vezels. Welke is deze fysieke grens? Zij varieert in functie van de kwalitatieve eigenschappen waaraan het eindprodukt moet voldoen. De fysieke grens voor krantepapier ligt op dit moment ongeveer op 60% bij gebruik van ontinkte, gerecycleerde vezels en kan voor golfkarton tot 80% oplopen.

Vervolgens is er nog een andere beperking, namelijk één van **technische-ekonomische aard**. Inderdaad sommige papier- en kartonsoorten moeten aan dusdanig specifieke of hoogstaande kwalitatieve eigenschappen beantwoorden in functie van het gebruik dat men ervan maakt, dat het praktisch onmogelijk is gerecycleerde vezels toe te voegen.

Tenslotte is er nog een derde grens. Deze wordt gevormd door **wettelijke bepalingen en voorschriften** die het gebruik van oudpapier beperken (bv. uit hygiënische overwegingen).

Konkurrentieel

Bovendien moet het gerecycleerd papier of karton ook konkurrentieel zijn ten opzichte van papiersoorten vervaardigd op basis van nieuwe vezels, zowel in de verwerkings- als in de eindgebruiksfasen. Nu is het zo dat het prestatievermogen van de papiermachines en eveneens van de machines in de verwerking en de drukkerijen steeds groter wordt, zowel vanuit kwalitatief standpunt uit gezien als wat de kostprijs ervan betreft.

Gerecycleerd papier en karton die niet aan de door de verwerker of

gebruiker gestelde eigenschappen kunnen beantwoorden of die meer zouden kosten dan het nieuwe produkt, maken weinig kans op de markt.

Tijden veranderen

Het spreekt vanzelf dat de vernoemde beperkingen met de tijd zullen veranderen afhankelijk van de technologische mogelijkheden die voortdurend vooruitgaan en van de veranderende vereisten en gewoonten van de gebruiker.

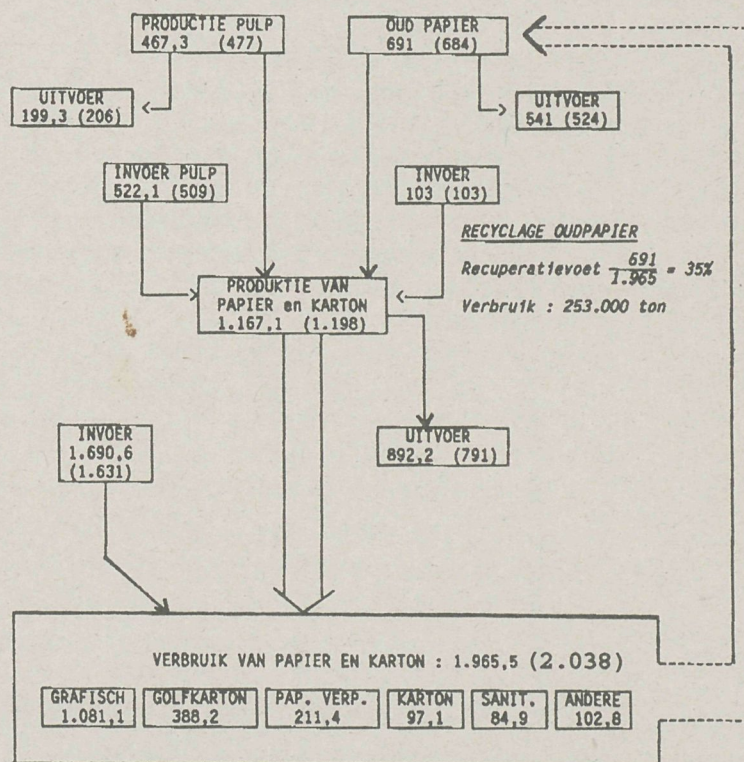
Zo bereikte de recyclagevoet in 1973 40% in Europa. Het heeft 17 jaar geduurd vooraleer de drempel van 50% bereikt werd. De laatste loodjes wegen echter steeds het zwaarst zodat thans een recyclagevoet van 55% in het jaar 2000 als streefdoel wordt vooropgesteld. In de veronderstelling dat de EG-productie toeneemt tot 46 miljoen ton per jaar in 2000, zou het

oudpapier-verbruik 25 miljoen ton bedragen, hetgeen neerkomt op een verhoging van 7 miljoen ton per jaar. M.a.w. in elke bijkomende ton geproduceerd papier of karton zou 720 kg oudpapier geïnkorporeerd worden.

Verdere vooruitgang

Een belangrijke faktor in de realisatie van deze objectieven is een verdere vooruitgang van de recyclagetechnologie in domeinen als de zuivering, selectie en ontinking van oud papier. Tevens moet worden gehoopt dat nieuwe milieugunstigere drukprocedures, lijmen, laminaten, e.d. kunnen worden ontwikkeld zonder dat de bestaande kwaliteit al te zeer wordt aangetast. In dit gehele proces zou de overheid een belangrijke konstruktieve rol kunnen spelen.

De heer Lambeau,
namens PRO-CARTON België

Tabel 2: De Belgische papier- en kartonindustrie in 1989 (1990)
(in 1000 ton)

EKO-TIPS

door Bart Boets

Bloemenpracht ten koste van het milieu

Het is weer volop lente en de natuur laat zich weer van haar beste zijde zien. Wie in het voorjaar bloemen in zijn tuin wil, denkt daarbij vaak aan bloembollen uit Nederland. De Zuidhollandse Milieufederatie heeft echter opgeroepen tot een boycot van deze bloembollen.

De bollenteelt gaat namelijk gepaard met kwistig gifgebruik, ongeveer zes keer zoveel als wat gangbaar is in de rest van de landbouw. Door steeds maar weer dezelfde gewassen op de percelen te telen, komen veel ziektes en plagen in de bodem. Deze moeten met zware bodemontsmettingsmiddelen

worden bestreden. Om de bollen volledig ziekte-vrij te maken (nodig voor export), grijpen veel telers naar de gifspuit. Voor hen is dat de makkelijkste oplossing, want er bestaat voor bloembollen geen verplichting tot het testen van gehalten aan bestrijdingsmiddelen.

Zolang er alleen zwaar bespoten bloembollen te krijgen zijn, kiest men beter niet voor deze bollen. Krokus- en tulpebollen belasten het milieu nog het minst. Van kwaad naar erger gaat het bij de narcis, gladiol, iris, lelie en hyacint. Voor deze laatste is per jaar maar liefst 362 kg landbouwgif per hectare nodig.

Spuitbussen: ozonvriendelijk ?

De milieubeweging protesteert al geruime tijd tegen het gebruik van CFK's in o.a. spuitbussen, omdat ze de ozonlaag aantasten. De spuitbusfabrikanten vervangen de harde CFK's door zachte CFK's en beloonden hun eigen produkten met labeltjes waaruit moest blijken hoe ozonvriendelijk spuitbussen wel zijn. Dit werd hen zelfs bij Koninklijk Besluit toegestaan...

Nu, zachte CFK's mogen dan wel minder schadelijk zijn voor de ozonlaag, maar "ozonvriendelijk" is op z'n minst overdreven te noemen. Andere drijfgassen werken zelfs het broeikas effect in de hand. Bovendien

zijn ze niet ongevaarlijk wanneer ze in de buurt van hoge temperaturen komen (zon, sigaretten). En dan hebben we nog niet over het afval gesproken!

Eko-tip:

Spuitbussen blijven ten alle tijden at te raden. Hoe "ozonvriendelijk" ze ook mogen zijn, ze veroorzaken veel afval en zijn vaak overbodig (bv. slagroomspruitbussen). Tegenwoordig zijn er ook hervulbare pomp-spray's op de markt: hiermee kan je nog altijd naar hartelust je favoriete parfum gebruiken...

Speelgoed:

het kind goed beschermd, het milieu minder

Speelgoed heeft vaak zeer felle kleuren. Daardoor kunnen er hoge gehalten aan zware metalen in voorkomen. Omdat kinderen dit speelgoed vaak in de mond nemen, bestaat er een Europese richtlijn (o.a. wat betreft de migratie van zware metalen) die deze bijzondere risikogroep moet beschermen. De maximale gehalten die in het speelgoed aanwezig mogen zijn, zijn echter niet vastgelegd. M.a.w. er mogen veel zware metalen in het speelgoed zitten, zolang ze maar niet in het speeksel van de kinderen kunnen terechtkomen. Met dergelijke normen wordt het milieu dus **niét** beschermd.

Bond Beter Leefmilieu heeft daarom een aantal speelgoedartikelen onderzocht: zoals verwacht bevat-

te het heel wat zware metalen, maar dit levert geen echt risico op voor kinderen. De emigratie van zware metalen blijft immers ver onder de Europese norm. Maar er zijn dus wel degelijk zware metalen in het speelgoed aanwezig. En het gevaar voor verspreiding in het milieu is helemaal niet denkbeeldig: alle speelgoed wordt vroeg of laat immers afval. In één van de onderzochte speelgoedjes (nl. de plastic magneet) betrof het zelfs een vrij hoog gehalte lood en chroom.

Dit voorbeeld illustreert dat de overheid wel produkt-normen kan en wil opleggen om de veiligheid van het kind te garanderen (wat door de industrie ook aanvaard wordt), maar dat de zaken inzake bescherming van het milieu blijkbaar heel wat moeilijker liggen.

	lood		cadmium		chroom	
	gehalte	emigratie	gehalte	emigratie	gehalte	emigratie
bouncing ball (rubber)	146	5	11	<2	432	<10
letterstempels (rubber)	128	10	231	<2	2.308	<10
popje (plastic)	<25	7	161	63	318	17,6
magneet (plastic)	322.924	211	86	3	298.591	13,0
magneetjes (plastic)	<32	<2	141	2	738	<10
kralen (hout)	<25	<2	51	9	2.042	<10
auto (metaal)	1.827	<1	6.977	2	1.028	<10
sportwagen (metaal)	609	<2	7.345	2	790	<10
maximum toegelaten		90.000		75.000		60.000

Tabel: gehalte (ppm) en emigratie ($\mu\text{g/kg}$) van zware metalen in enkele speelgoedartikelen (BBL, 1991)

Steun de Bond
in zijn strijd voor een Beter Leefmilieu

001-1475409-18

ZEGSWIJZEN

"Snoep nóg verstandiger:
eet een onbespoten appel"

Kora Lehman

"Het grote drama van ons natuurbehoud is
dat één verkavelaar meer politici kent
dan tien groenkomitees"

Jan Lambin

"Het jaar 2000: Eenieder die nog in het bezit
is van een foto van een bos, wordt verzocht
deze op te sturen naar de vereniging tot het
behoud van foto's van natuurmonumenten"

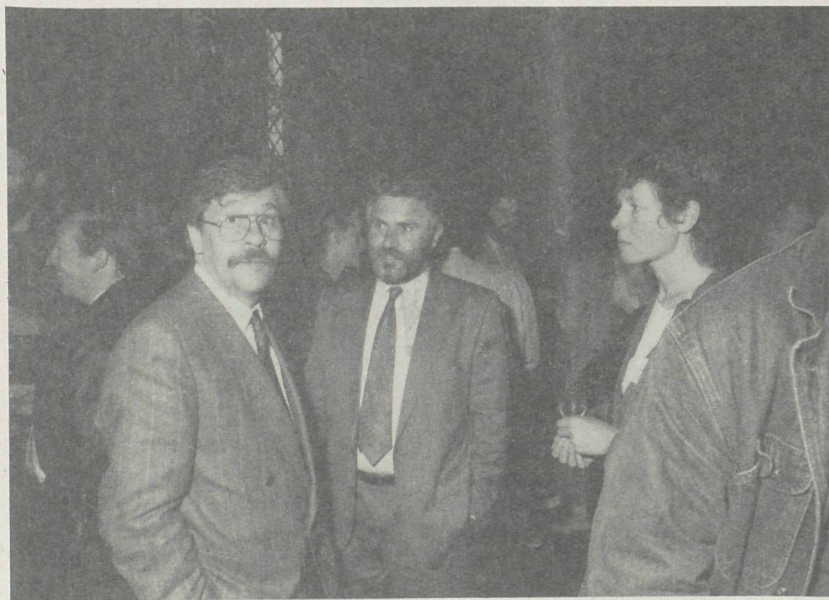
Fons Jansen

Zeker maar traag

Op 29 april van vorig jaar keurde de Vlaamse Raad het MINA-dekreet goed. Dit dekreet legde de basis voor een nieuw adviesorgaan inzake milieu en voor een structurele ondersteuning van de milieubeweging (zie ook Milieurama 6/91). De uitvoering van het dekreet loopt echter een pak moeilijker dan toen werd verwacht. Tijd dus voor een "stand van zaken".

Hoog gespannen

De goedkeuring van het MINA-dekreet was iets waar de milieubeweging lang had naar uitgekeken. De verwachtingen waren dan ook hoog gespannen. Er zou nu immers snel een volwaardig milieu-adviesorgaan komen dat onder meer dankzij een stevig sekretariaat een minder poppenkastachtig karakter heeft dan de vroegere Vlaamse Raad voor het Leefmilieu (VlaRaLe). En er zou ook een permanente regeling komen voor de financiële onzekerheid waarin verschillende milieu-organisaties (en BBL niet in het minst) al jarenlang in verzeild waren. Zoals dikwijls bij kaderwetten (cfr. VlaReM, mestdekreet) heeft ook hier de uitvoering meer voeten in de aarde dan men vooraf denkt of hoopt.

Topontmoeting op de viering van 20 jaar BBL.
V.l.n.r. Hubert David (ondervoorzitter MINA-Raad), Aviel Verbruggen (voorzitter MINA-Raad) en Lieve Grauls (hoofdredakteur Milieurama)

Rijkelijk laat

"Meer dan waarschijnlijk zal de Raad nog vóór de zomervakantie geïnstalleerd worden", schreef Milieurama in juni 1991. Minister Kelchtermans had ons toen die toezegging schriftelijk gedaan. Maar dit bleek een te optimistische schatting te zijn. Immers pas in november werden de uitnodigingen voor de openingszitting van de MINA-Raad doorgestuurd. Rijkelijk laat, temeer daar verschillende dringende dossiers op behandeling door de Raad lagen te wachten, met name het uitvoeringsbesluit inzake de betoelaging van milieuverenigingen, het veelbesproken Vlare II en de Groene Hoofdstructuur. De officiële uitleg voor de vertraging was dat het zolang duurde vooraleer de dossiers van alle kandidaten volledig in orde waren...

12 zetels

De MINA-Raad eindelijk van start dus begin november. Toevallig of niet, maar in oktober had de Bond Beter Leefmilieu nog een scherp signaal gegeven over het uitblijven van de MINA-Raad, maar dat terloops. Op 8 november werd dan ook duidelijk wie nu allemaal als lid van de Raad was benoemd. De samenstelling lag reeds vast via het dekreet: in de Raad van 22 stemgerechtigden kreeg de milieubeweging 12 zetels, de SERV 6 zetels, en de 4 'sektoralen' elk één zetel. Daarnaast waren wetenschappers, gemeenten en provincies met raadgevende stem aanwezig. Welke namen uiteindelijk op deze zetels werden geplakt, kan je lezen in het kadertje.

Namen noemen

Het uitstel van de installatie van de Raad had wellicht meer te maken met het getouwtrek achter de schermen om in de Raad te kunnen zetelen. Namen noemen is altijd

een delikate aangelegenheid. Insiders weten dat dit ook binnen de milieubeweging niet even sereen gebeurt. Men mag rustig stellen dat het 'elleboogwerken' ook in en zeker tussen deze groeperingen in zulke gevallen voorkomt. Getuige daarvan het protest van de Vlaamse Bosbouwvereniging (VBV) tegen het niet opnemen van deze vereniging in de milieubewegingsfractie. 'De Boskrant' spreekt in het redactioneel van december zelfs over een "kaakslag". Een ander markant feit is de klacht van de liberale vakbond tegen de samenstelling van de Raad bij de Raad van State. Het argument is dat de kristelijke vakbondszuil 2 vertegenwoordigers in de MINA-Raad telt en de liberalen uit de boot vallen. Om maar te zeggen: het verdelen van zetels van en benoemen van leden in een dergelijk Raad is blijkbaar geen sinecure.

Getouwtrek

Een andere reden voor het lange uitblijven van de Raad kan wellicht

te maken hebben met het nog grotere getrouwtrek achter de schermen aangaande de vorming van het sekretariaat dat de Raad moet ondersteunen. Zonder goede 'armen en benen', die het organiserend, voorbereidend en uitvoerend werk op zich nemen, is zo'n Raad immers vooral een papieren tijger. Ook de milieubeweging heeft dit steeds als een prioriteit beschouwd. Doch zelfs na de méér dan 4 maand vertraagde installatie van de Raad is men er niet in geslaagd een bijhorend sekretariaat klaar te stomen. Wafelijzers zijn natuurlijk moeilijke konstrukties. Om de Raad dan maar te depaneren mocht het Instituut voor Natuurbehoud komen aandraven. Deze reeds zwaar onderbemande "natuur-denktank" mocht (of wou?) 2 wetenschappers vrijstellen om voor de MINA-Raad verslagen op te maken, informatie te kopiëren en stukken te verzenden. Begrijpelijk dan ook dat het Instituut dit niet lang heeft kunnen volhouden. Tot half februari bleven de invallers aan de slag. Vanaf dan moest de Raad haar plan trekken. En het ziet er niet naar uit dat er snel een vers MINA-sekretariaat zal klaar staan

DE 12 ZETELS VAN DE MILIEUBEWEGING IN DE MINA-RAAD

	effektief	plaatsvervanger
Bond Beter Leefmilieu	L. Pallemmaerts G. Steenkiste L. Hens C. Van Hoorebeke G. Feyen L. Goeteyn	T. Heyse M. Besieux J. Van Assche B. Wens R. De Baere C. Van Doorselaer
Natuurreservaten	H. Abts M. De Coster J. Rutten J. Vereecke	S. Boogaerts F. Williame J. De Beule D. Bogaert
CVN	G. Van Steenberghe	P. Strycken
De Wielewaal	H. Franckx	G. Luyts

ANDERE ZETELS

VEV
NCMV
Boerenbond
ABVV
AVV
ACW
Hoge Raad voor
Natuurbehoud
Riviervisserij
Bos
Jacht
Steden en Gemeenten
Provincies
Vlaamse Raad voor
Wetenschapsbeleid

om de wacht af te lossen. Een politieke overgangperiode is bovendien ook niet bevorderlijk voor een (politiek) relatief onbelangrijk sekretariaatje. Zien hoe dat afloopt...

De eerste acties

Ondanks de logistieke moeilijkheden die de start van de Raad niet bepaald gemakkelijk maken, is in de eerste maanden toch al één en ander gebeurd. Eerste en belangrijk punt was de advisering van het besluit omtrent de subsidiëring van de milieubeweging. Een gedetailleerd advies zal (indien opgevolgd) tot een evenwichtig betoelagingsinstrument leiden. Helaas zijn de politieke signalen voor goedkeuring van het besluit niet erg optimistisch. Wellicht zal het 1993 zijn voor de permanente regeling van kracht wordt. Een vervelende zaak (zeker voor BBL als koepel) want 1992 wordt daardoor opnieuw een jaar waarin de financiële eindjes door ad hoc-regelingen geknoopt moeten worden. En dit is alles behalve motiverend.

Eentweede opdracht was VLAREM II. Een erg ondankbare trouwens. Op enkele weken werd de Raad veronderstelt 700 bladzijden (!) grondig door te nemen en er een onderbouwde kritiek op te formuleren. Onmogelijk dus. De Raad heeft een advies in hoofdlijnen gegeven en een evaluatie na één jaar werking gevraagd. Op dat punt werd het advies alvast gevolgd: de evaluatie werd ondertussen zelfs in het regeerakkoord ingeschreven. Het blijft natuurlijk afwachten of de essentiële kritiek tot nu toe (nl. een onvoldoende 'ekologische' benadering van de vergunningsvoorwaarden) na de bijsturing zal zijn opgevangen.

Uit de openingsrede van Aviel Verbruggen, voorzitter van de MINA-Raad

"Diametraal tegenover de weinig soliede basis waarop ons mandaat steunt, en wat ons aanzet tot bescheidenheid, staat de **enorme taakstelling** voor de MINA-Raad.

Deze taakstelling (ook "mission" genoemd in het duurdere managementjargon) houdt in dat we **de belangen van 'milieu en natuur'** in het Vlaamse Gewest waarnemen in een perspectief van 'duurzame ontwikkeling'. Wij moeten handen en voeten geven aan de kategorische imperatief van Kant: *'Handel zo dat uw handelwijze uitbreidbaar is tot alle mensen en tot alle tijden'*.

Als dan de belangen van 'milieu en natuur' en van 'duurzame ontwikkeling' in het Vlaamse Gewest zo goed en duidelijk mogelijk omschreven zijn, moeten deze belangen ook **afdwingbaar** worden gemaakt en gehouden. Dit zal meer dan eens betekenen dat we zullen moeten ingaan tegen gevestigde gewoontes en belangen.

De economische en ekologistische besluitvorming moeten volledig geïntegreerd worden (of misschien beter gesteld: blijven, want de verbanden zijn altijd veelvuldig en intens geweest), maar met dit verschil tegenover het verleden **dat vanaf nu het ekologistische belang moet primeren op het economische**.

Mag ik even samenvatten welke basishouding ik voor deze MINA-raad aanbeveel?

1. bescheiden,

omdat we ons mandaat niet rechtstreeks van het Milieu en de Natuur zelf ontvangen, wiens belangen we nochtans moeten behartigen.

2. moedig,

vanwege het uitzonderlijk zware takenpakket dat ons wacht, waarbij we tegen zoveel gevestigde belangen moeten ingaan en zoveel gevestigde instituties en gewoontes moeten omkeren,... ook bij onszelf.

3. open,

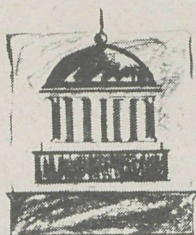
omdat we echt niet alleen de 'duurzame ontwikkeling' zullen instellen, maar de sympathie, steun, kennis, middelen en inzet zullen nodig hebben van zoveel anderen."

De Opper MINA-man

Eén aspect van de MINA-Raad wordt voorlopig door zo goed als iedereen positief ingeschat: de Raad is in goede handen. De manier waarop voorzitter Aviel Verbruggen en ondervoorzitter Hubert David de Raad leiden en katalyseren, kan rond heel de tafel op instemmend geknik rekenen. Bovendien heeft de openingsrede van de voorzitter indruk gemaakt. In die zin zelfs dat

één van de "eminences grises" van de Raad, de tekst van de rede voor alle leden op papier vroeg. Dat zal de UFSIA-professor ongetwijfeld plezier gedaan hebben. Voorlopig overheerst de indruk dat, mits er snel een goed draaiend sekretariaat komt, onder deze leiding de MINA-Raad tot een gezaghebbend adviesorgaan kan uitgroeien. Tenzij de centen (of beter het gebrek daaraan) de grootste MINA-fractie ondertussen de das omdoen!

Luc Goeteyn

WET EN PERS

WET

Bedenkingen bij de konvenant over controle op stookolietanks

Wie eigenaar of gebruiker is van één van de 600.000 Vlaamse stookolietanks moet dit vóór het eind van dit jaar bij de gemeente melden. Net voor de vorming van de nieuwe executieve heeft minister Kelchtermans met de Belgische Petroleumfederatie een konvenant of beleidsovereenkomst afgesloten waarin deze beroepsvereniging belooft om het VlaReM stipt na te leven en de gebruiker bij de eerstvolgende levering schriftelijk over de nieuwe reglementering te informeren.

Rechter en partij

In het verleden werden konvenanten vooral gebruikt om op internationale reglementering vooruit te lopen of deze te verscherpen. In dit geval echter wordt via een konvenant, de uitwerking van een essentieel element uit de VlaReM-voorschriften (nl. de controle op de degelijkheid van stookolietanks) overgelaten aan de stookolieleveranciers zelf, die dus tegelijkertijd rechter en partij worden. Als erkende technici zullen zij de tanks kunnen testen waarna ze naargelang het resultaat, een groen (geen probleem), oranje (6 maand respijt) of rood (geen levering) stickertje moeten aanbrengen. Hoeveel verdelers zullen echter de discipline opbrengen om te weigeren brandstof te leveren?

Afspraken

Er is in de konvenant trouwens geen sanktie voorzien voor verdelers die zich niet aan de voorschriften uit de konvenant houden. Het is ook juridisch onduidelijk in hoeverre een federatie zijn leden, in dit geval de verdelers, in een beleidsovereenkomst kan verbinden tot naleving van afspraken gemaakt tussen de betrokken federatie en de

overheid. Bovendien verbindt de gemeenschapsminister er zich toe om in ruil voor de naleving van een wettelijke verplichting de eerstvolgende 10 jaar geen verstrengde milieuvoorwaarden uit te vaardigen...

Kontrole

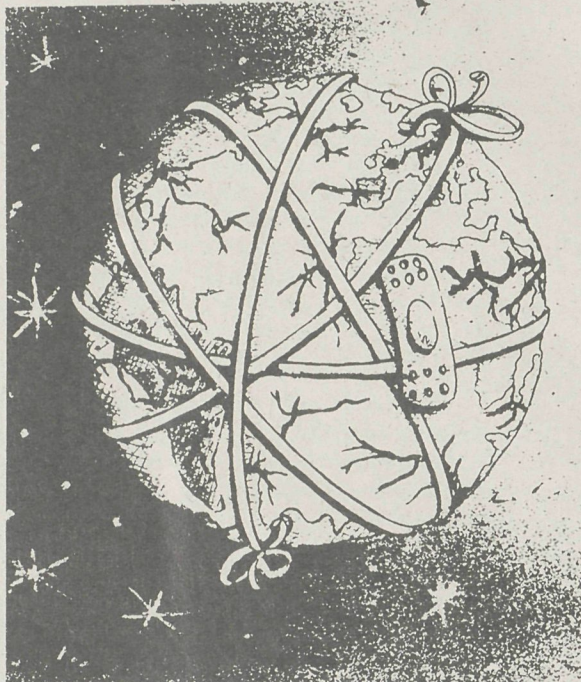
De bezitter van de installatie zal in elk geval opdraaien voor de controlekosten, maar verder hebben de burgers dus geen enkele garantie dat de leveranciers zich ook aan deze nieuwe verplichting gaan houden. De controle van ongeveer 600.000 stookolietanks is inderdaad onbegonnen werk zonder medewerking van deskundigen buiten de administratie. De milieu-inspectie zou echter minstens een onafhankelijke, steekproefgewijze controle moeten organiseren zodat men het werk van elk van de erkende verdelers kan evalueren. Om deze redenen was het duidelijk beter geweest om de bepalingen uit de konvenant rechtstreeks in het VlaReM zelf op te nemen.

Groen imago

Versillende gebeurtenissen knagen aan het imago van de petroleumindustrie: de rampen met stookolietankers en de brandende olieputten in Koeweit, de dreigende CO₂-taks, de concurrentie van het milieuvriendelijker aardgas en de berichten over de bedreiging van ons grondwater door lekkende opslagtanks. De konvenant geeft deze sector de kans om zijn imago groen te wassen door naar het grote publiek met zgn. "vrijwillige" engagementen inzake milieuzorg uit te pakken. Voor de petroleumfederatie moet "mazout" immers "tegen het jaar 2000 de milieuvriendelijke brandstof worden".

Rik De Baere

Dag Van de Aarde
26 April '92

Milieu & Natuur in Beweging
Op méér dan 30 plaatsen in Vlaanderen

Elke jaar wordt er op de Dag van de Aarde wereldwijd aandacht gevraagd voor de toestand van het leefmilieu op onze planeet. Sinds enkele jaren sluit Bond Beter Leefmilieu zich bij deze mondiale traditie aan. De Dag van de Aarde groeit dit jaar zelfs uit tot een heuse "open deur dag" van de milieubeweging in Vlaanderen.

Als koepel van de (méér dan 80) natuur- en milieu-organisaties in Vlaanderen, wil Bond Beter Leefmilieu aan het grote publiek tonen op welke werkterreinen al die organisaties zoal actief zijn.

In de programmakrant vind je een overzicht van alle activiteiten in de vijf Vlaamse provincies die deze Dag tot een feest doen uitgroeien: een natuur- of een strandwandeling, een bootafvaart of een bezoek aan een verlaten fabriek, een fietstocht of een busrit,... u kiest maar !

Afspraak dus op 26 april...

Ga gerust een kijkje nemen bij een activiteit uit je buurt. Je kan immers haast overal volledig gratis deelnemen.

Afspraak dus...
 voor het grootste
 milieu-evenement van het jaar !

Dag van de Aarde
zondag 26 april

De programmakrant kan je gratis
 bekomen op het sekretariaat van
 de Bond Beter Leefmilieu:
 tel. 02/539.22.17

DOE MEE MET DE GROTE DAG VAN DE AARDE WEDSTRIJD !

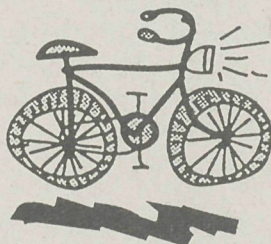
En win een mountain-bike

Als je de programmakrant aandachtig doorleest, vind je zó de oplossing op de vragen.

Stuur dan onderstaande bon **vóór 30 april '92** naar: Bond Beter Leefmilieu, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel

En misschien ben jij dan wel de gelukkige winnaar van de mountain-bike of één van die andere prijzen.

Iedereen mag deelnemen, gratis en voor niks !

1ste prijs:

een Minerva mountain-bike, 18 versnellingen
geschonken door Cyclo Europe, Evere
(t.w.v. 15.000fr)

2de prijs:

een ECOVER-produktenpakket
(t.w.v. 1.750fr)

3de-5de prijs:

boek "Red de Aarde" (Uitg. Casterman)
(t.w.v. 1.395fr)

en tal van andere prijzen

zoals 5 boeken "Milieumaffia in Vlaanderen"
en 10 jaarbonnementen op MILIEURAMA.

De uitslag verschijnt in het juli/augustus-nummer van MILIEURAMA. De winnaars worden persoonlijk verwittigd.

Dag van de Aarde - wedstrijd

Wie begon in 1970 met de organisatie van de Dag van de Aarde ?

- ☐ a. Denis Hayes
- ☐ b. Tracey Stansfield
- ☐ c. Lester Brown

Waar gaat de UNO-konferentie over milieu en ontwikkeling door ?

- ☐ a. Buenos Aires
- ☐ b. Rio de Janeiro
- ☐ c. Montevideo

Schiftingsvraag:

Op 30 april '92 speelt het sekretariaat van Bond Beter Leefmilieu een mini-voetbalwedstrijd tegen dat van Natuurreservaten.

- a. Wat is de einduitslag ? BBL - NR -
- b. Na hoeveel tijd valt het eerste doelpunt ? min sek

Naam:

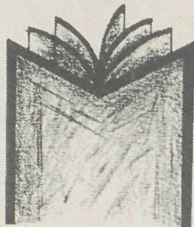
Adres:

Gemeente:

Vóór 30 april '92 opsturen naar:
Bond Beter Leefmilieu, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel

Bond Beter Leefmilieu

Boek en Milieu

Groene raad is niet duur, *Vereeniging Milieudefensie*, uitgave van A.W. Bruna, te verkrijgen bij Standaard Uitgeverij, 1991, 144 p., paperback, ISBN 90-229-8033-2, 195 fr., boekhandel.

De Milieutelefoon in Nederland geeft een antwoord op alle concrete vragen rond milieuvriendelijker leven. De nieuwste evoluties rond milieuvriendelijk huishouden zijn in dit boekje terug te vinden.

Rekuperatie van autobanden: problematiek en voorstellen voor het Vlaamse Gewest, *Studie-syndikaat Rubber en OVAM, Kan. De Deckerstraat 22, 2800 Mechelen*, 1991, 44 p., 200 fr.

Interessante studie over de autobandenproblematiek in Vlaanderen, gemaakt door een overleggroep van privé en overheid. Deze doet voorstellen om een verantwoord beleid uit te stippelen. De hoeveelheden gebruikte banden, het hergebruik en de verbranding met warmterekuperatie worden besproken.

Verzekering van milieuschade, H. Bocken en D. Ryckbost, *Belgische Vereniging voor Milieurecht vzw*, uitgegeven bij Story Scientia, E. Bockstaellaan 228, 1020 Brussel, tel. 11.68.68 (geen kengetal), 1991, 492 p., ISBN 90-6439-718-X, 3.500 fr.

Verslag van een internationaal juridisch collokwium over een onderwerp dat méér en méér in de aktualiteit komt te staan. Bijdragen in het Nederlands, Frans en Engels over vier thema's. Bespreking van de actuele toestand wordt gevolgd door de toekomstige behoefte aan

verzekering. Ook de rol van verzekeringsondernemingen en aanvullende compensatiemechanismen worden besproken.

Nationale milieuverkenning 2, 1990-2010, *Nederlands Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne*, uitgegeven bij Samsom H.D. Tjeenk Willink, Postbus 316, NL-2400 AH Alphen aan den Rijn, tel. 00/31/1720/66822, 1991, 550 p., ISBN 90-6092-522-X, prijs 44,50 gulden.

Vervolg op het rapport van 1989 "Zorgen voor Morgen". Het gaat om een momentopname van de tot nu toe behaalde resultaten in het Nederlandse milieubeleid en een schatting van de te verwachten effecten van het beleid dat binnenkort van kracht wordt. De ontwikkeling van de milieukwaliteit op lange termijn (na 2000) is echter niet volledig duidelijk. De konklusie luidt dat de beginsituatie t.o.v. 1989 verslechterd is door lagere energieprijzen, zodat bijstellingen konstant nodig zijn. De grootste moeilijkheden om de beleidsdoelen te halen, zullen zich voordoen bij de mest- en afvalverwerking.

Adreswijzer Natuur- en milieuedukatie, van het Landelijk Steunpunt Natuur- en Milieuedukatie in Amsterdam, 1991, 198 p. 12,50 gulden, te bestellen bij MilieuBoek (zie kader).

Geeft een goed overzicht van de milieu-educatiemogelijkheden in Nederland. Naast adres en uitleg van de voornaamste natuur- en milieu-organisaties, vind je een overzicht van provinciale federaties plus konsulenten en lokale centra. De rest van het boekje is gevuld

met allerlei instellingen die allen een raakvlak hebben met milieuedukatie.

Recht op openbaarheid van bestuur, D. Voorhoof, *Kluwer Rechtswetenschappen*, Santvoortbeeklaan 21-25, 2100 Deurne-Antwerpen, tel. 11.45.00 (geen kengetal), 1991, 175 p., ISBN 90-6321-712-9, 1.095 fr., boekhandel.

Sinds de laatste verkiezingen is het belang van openbaarheid van bestuur nog toegenomen. Via een zevental bijdragen gaan de auteurs na in hoeverre de wetgeving rond openbaarheid van bestuur garanties inhoudt voor een grotere graad van participatie, democratische betrokkenheid en politieke macht van de burger. De milieu-actieve burger heeft immers veel last van de ondoorzichtigheid en geheimhouding, die ons politiek bestel zo kenmerkt.

Milieuhuishoudplan huls-artsenpraktijk, van B. Strijtveen, *Buro voor Praktisch Milieu Advies te Nijmegen*, 1991, 46 p., 40 gulden, te bestellen bij MilieuBoek (zie kader).

Hoe kan een dokter in zijn praktijk milieuvriendelijker tewerk gaan? Het antwoord vind je in dit rapport dat achtereenvolgens ingaat op volgende aspecten: het belang van een milieuhuishoudplan, algemene milieu-aspecten van gebruikte materialen, specifieke milieugevolgen van handelingen, materialen en hun alternatieven, uitwerking van een milieuhuishoudplan en aanbevelingen voor verder onderzoek. Interessant voor artsen die van plan zijn meer aandacht te schenken aan het milieu.

Hoe gevaarlijk zijn milieugevaarlijke stoffen ? 2, door J.W. Copius Peereboomen L. Reijnders, Uitgeverij Boom, Amsterdam, te verkrijgen bij Denis & C° bvba, Sterckshoflei 28-30, 2100 Deurne, tel. 03/321.38.52, 1991, 193 p., ISBN 90-6009-477-8, 990 fr., boekhandel.

Net als het eerste boek biedt dit werk een goed overzicht van een aantal milieugevaarlijke stoffen. Telkens worden emissies, voorkomen, normen, effecten op plant en dier, gezondheid en beleid toegelicht. De aandacht gaat dit keer uit naar spoorstoffen in de atmosfeer, koolmonoxide, ammoniak, nitraat, zwavelverbindingen, formaldehyde, vinylchloride, ftalzuur esters, toxische spoorelementen, platina, brandwerende stoffen en bepaalde bestrijdingsmiddelen.

Dioxines in milieu en voeding in Nederland, van E.G.M. Kleijn en E. van der Voet, Coördinatie-Commissie voor de metingen van Radioactiviteit en Xenobiotische stoffen CCRX, Postbus 1, NL-3720 BA Bilthoven, tel. 00/31/30/743.670, 1991, 91 p., ISBN 90-6960-018-8, eventueel gratis aan te vragen.

Evaluatierapport rond het voorkomen van dioxines in Nederland. De totale emissies in Nederland en de achtergrondconcentraties in de lucht zijn min of meer gekend. Voor bodem en oppervlaktewater zijn metingen schaars. De mens is vooral blootgesteld aan dioxines via de voeding, zoals melkvet en visolie. Het rapport vraagt vooral aandacht voor inventarisatie van de kleine dioxinebronnen en voor dioxines in de waterbodem.

Milieu-akleplan Limburg, van Ronald Hoebers, uitgave van het Provinciebestuur Limburg, Universiteitslaan 1, 3500 Hasselt, tel. 011/23.71.11, 1991, eventueel aan te vragen bij de auteur.

Het MAP Limburg zelf is een lijvige studie gebaseerd op de provinciale beleidsverklaring Limburg. Er bestaat ook een samenvatting van deze studie. De provincie Limburg staat blijkbaar het verst met haar milieubeleid. Wij hopen dat de andere provincies binnenkort dit voorbeeld zullen volgen.

Misdaadondernemingen: ondernemende misdadigers in Nederland, Uitgeverij Gouda Quint, Postbus 1148, NL-6801 MK Arnhem, 1990, 159 p., ISBN 90-6000-761-1.

Dit boek geeft verslag van een onderzoek naar misdadige ondernemers op het gebied van fraude, verdovende middelen en afvalstoffenhandel. Het is vooral een analyse van hoe die misdaadondernemingen functioneren en in die zin wel een interessant document. Het milieu komt echter maar terloops aan bod.

Martine Langen

De in deze rubriek opgenomen publikaties zijn, tenzij vermeld, niet verkrijgbaar bij de Bond Beter Leefmilieu. Ze kunnen wel geraadpleegd worden in onze milieubibliotheek (Overwinningstraat 26, 1060 Brussel). Openingsuren: maandag, dinsdag en woensdag, telkens van 9 tot 12 en van 14 tot 17 uur.

Artikelen- en boekenlijsten zijn te bekomen tegen 10 fr/blz (+ 100 fr forfait). Fotokopies kosten 5 fr/stuk.

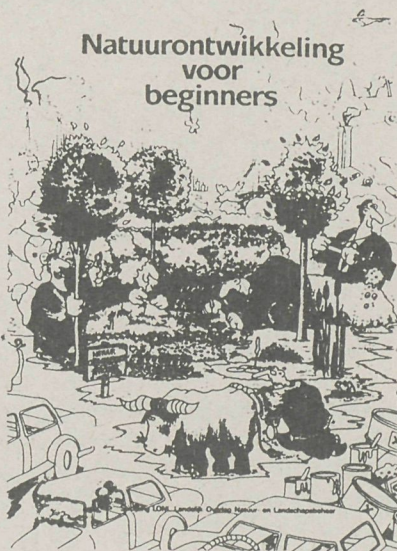
Gelieve de boeken te bestellen via de betreffende uitgeverij of de boekhandel: adres, telefoon, prijs en eventueel rekeningnummer worden telkens vermeld. Steeds de titel van het gewenste boek aanduiden, indien men via een rekeningnummer bestelt!

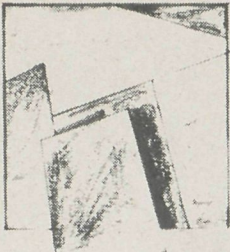
Vele van de Nederlandse uitgaven zijn verkrijgbaar bij Stichting Milieubook, Plantage Middenlaan 2, NL-1018 DD Amsterdam, tel. 00/31/20/624.49.89.

De goedkoopste manier om een boek in het buitenland te bestellen is per internationale postwissel. Formulieren hiervoor zijn in de postkantoren verkrijgbaar.

Natuurontwikkeling voor beginners, door Jan Ensing, Stichting Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer LONL, Donkerstraat 17, NL-3511 KB Utrecht, tel. 00/31/30/340.777, 1991, 96 p. 12,50 gulden.

Boeiende handleiding voor iedereen die leefgebieden zo wil inrichten dat de natuur een nieuwe kans krijgt. Dit kan als partikulier, met vrijwilligersgroepen, of in samenwerking met de plaatselijke overheid. Praktische stap-voor-stap richtlijnen geven aan hoe je een plan kunt opmaken en dat verder uitwerken door maatregelen voor beheer. Een aanrader voor lokale verenigingen.

KRUISWOORDPUZZEL

door Dirk Serneels

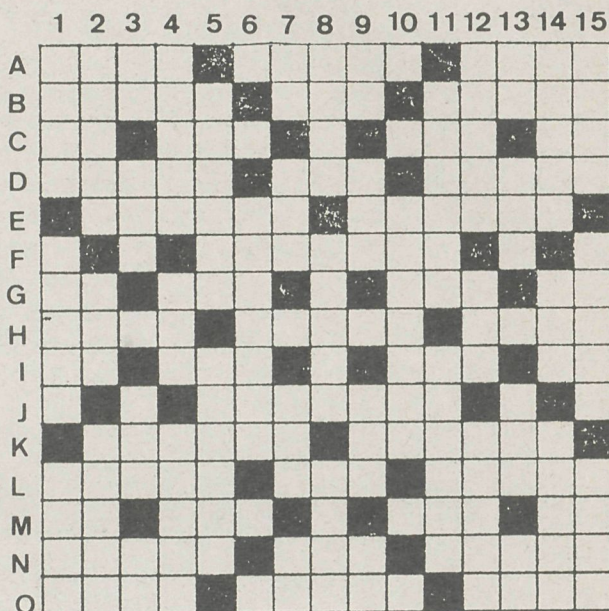
Na het oplossen van het kruiswoordraadsel kan men met de aangeduide letters de naam van een beleidsinstrument gevonden worden dat noodzakelijk is om de luchtverontreiniging tegen te gaan, maar dat om elektorale redenen de weg naar partij- en regeringsprogramma's moeilijk schijnt te vinden. Deze oplossing bereikt ons best vóór 24 april op het adres van Milieurama-Puzzelen, Overwinningstraat 26 bus 11, 1060 Brussel. Uit onze vorige stapel goede oplossingen koos een onschuldige hand Frans Maes uit Dilbeek. Hij ontvangt binnenkort ons boekenpakket.

HORIZONTAAL

- A. Niet vals - graansoort -opgooi van een munststuk
- B. Felrode bloem - Centrum voor Natuurbeschermingsedukatie - dopheide
- C. Platina - zoen - ik - ezelsgeluid
- D. Aanvankelijk - paling - sterk bedreigd inheems roofdier
- E. Hondaras - Amerikaanse uitvinder
- F. Zeeweekdier
- G. Siberische rivier - supersnelle trein - werkwoordvorm - ijzer
- H. Peruaans lastdier - Engels graafschap - vrouwelijke aag
- I. Loofboom - ondergrondse insekteneter - olm - tin
- J. De aandacht gespannen houdend
- K. Opperarmspier - hiaat
- L. Drinkgerei - kleine vissoort - Joodse sagefiguur
- M. Muzieknoet - mat - milieu-effekt-rapportage - rhenium
- N. Antwerpse gemeente - sterk bedreigd inheems roofdier - Brabantse gemeente
- O. Onbeweeglijk - Aarschotse rioolrivier - Oosteuropese taal

VERTIKAAL

- 1. Selder - maalinrichting -dijkbreuk
- 2. Konventie van Washington - lage mannenstem - dier
- 3. Voermansroep - eenheid van ioniserende straling - geitebaard - Franse NV
- 4. Geschrift - mak - groenblijvende boom
- 5. Voordelig - elfenkoning
- 6. Briefomslag
- 7. Actinium - Bijbels schip - ratelpopulier - lidwoord
- 8. Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie - geroosterde sandwich - Vlaamse afvaladministratie
- 9. Voegwoord - Bulgaarse munt - waterminnende loofboom - selenium
- 10. Supergiftige chloorverbinding
- 11. Zelfzuchtig mens - Antwerpse gemeente
- 12. Fier - kraan - grote kers
- 13. Onzes inziens - kever - Luxemburgse televisie - hij
- 14. Wintersport - bunzing - rangelwoord
- 15. Duitse rivier - Brusselse rioolrivier - inheems zangvogeltje

J7 E14 N1 M12 G5 B2 G15 A3 O7 M6 G14 K3 N5 L11

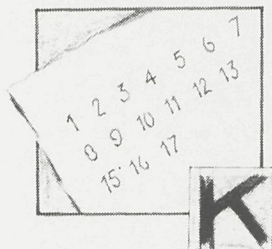
... ..

Oplossing van het december-nummer:

Het gezochte milieu-onvriendelijke produkt: onkruidverdelgingsmiddel.

HORIZONTAAL: A. Maas-fiets-emloe; B. Effen-ram-hinde; C. Ev-dol-neb-en; D. Salut-elk-Leros; E. Limoen-Ekeren; F. Indiaan; G. Au-are-aal-it; H. Riga-riant-ijzer; I. El-rag-sik-pi; J. Limoges; K. Werpen-ananas; L. Sinai-losBenin; M. Lk-den-Pet-no; N. Ikoon-VAN-lemur; O. Bern-mamb-Löss

VERTIKAAL: 1. Mees-varen-slib; 2. Afval-uil-wikke; 3. Af-lis-ven-or; 4. Sedum-aar-radon; 5. Notoir-alpien; 6. Energie; 7. Ir-end-mnl-va; 8. Earl-imago-OVAM; 9. Tm-kea-gas-NB; 10. Kaatsen; 11. Helena-isabel; 12. Eiber-lijk-netel; 13. Mn-ree-wan-Mo; 14. Odeon-iep-sinus; 15. Eens-strik-nors.

KALENDER

Aktiekamp in de Aspe

De Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM) werkt mee aan een internationaal aktiekamp in de vallei van de Aspe (Franse Pyreneeën) tussen 4 en 18 april. Deze woonplaats van de Bruine Beer dreigt verwoest te worden door een autosnelweg.

Meer informatie:

JNM, 091/23.47.81.

Kampen

Natuur 2000 biedt natuurstudie- en werkkampen aan voor jongeren, van 9 tot 12 april voor 8-12-jarigen en van 12 tot 16 april voor 12-plussers in de Voerstreek.

Inlichtingen: Bervoetstraat 33, 2000 Antwerpen, tel. 03/231.26.04.

Wandelzoektocht

Op zondag 12 april organiseert de werkgroep "Red de Schijnvallei" een wandelzoektocht in Wijnegem Park. Er kan gestart worden tussen 13 en 15 uur. Startplaats is, naargelang de weersomstandigheden, het terras of de gelagzaal van Taverne De Leeuw aan de Kasteellei in Wijnegem.

Inl. Krommelei 63, 2110 Wijnegem, tel. 03/353.99.10.

Optocht tegen kernafval

Op zaterdag 25 april, één dag voor de zesde verjaardag van de ramp in de kerncentrale van Tsjer-

nobyl, organiseert Greenpeace in samenwerking met de Werkgroep Kernafval - Jeugdraad Mol en de 'Molse aktiegroep tegen de SCK-smeerpip', een optocht doorheen het centrum van Mol. Afspraak om 14u op de Markt in Mol.

Meer informatie bij Greenpeace (02/215.19.44).

Dag van de Aarde !

Op zondag 26 april organiseert Bond Beter Leefmilieu een grootse "open deur-dag" van de milieubeweging. Op méér dan 30 plaatsen in Vlaanderen kan u terecht om "natuur en milieu in beweging" te zien.

Inlichtingen: BBL, 02/539.22.17.

Vissen en jagen

Op 1 mei organiseert de KBVBV naar aanleiding van de opening van de beurs "Fishing en hunting" een vreedzame protestmanifestatie. Afspraak om 9.30 uur op de grote parking van Flanders-Expo.

Kontakteer KBVBV, Veeweidestraat 43, 1070 Brussel, tel. 02/521.28.50 (Jan Rodts).

Afvalkonferentie

Op zaterdag 9 mei heeft in het centrum De Wollewei te Turnhout de tweede Vlaamse Afvalkonferentie plaats. Net als vorig jaar worden hier door het Vlaams Aktiekomitee tegen Afval plannen ge-

smeed om het afvalbeleid van industrie en overheid aan te klagen.

Meer informatie: VLAKAF tel. 03/844.45.78.

Beter verpakken

Het Institute for International Research organiseert op 3 en 4 juni een konferentie "Beter verpakken" in het Switel Hotel in Antwerpen. Prijs: 34.995 fr, BTW niet inbegrepen.

Inl. IIT, Louis Gribaumontlaan 1, 1150 Brussel, tel. 02/762.66.14.

Veganistische week

Van 13 t/m 20 augustus wordt er in de omgeving van Enschede (NL) een creatieve veganistische vakantieweek gehouden, bedoeld voor (éénouder) gezinnen en alleenstaanden, met een feestelijk programma en 100% plantaardige en bijna 100% biologische voeding.

Inl. Nettelhorsterweg 34, 7274 EB Geesteren (NL).

Aquatech

Van 31 augustus tot 4 september loopt in de RAI in Amsterdam de 14de internationale beurs over watertechnologie "Aquatech", met gelijklopende internationale konferentie "Sewage into 2000". *Organisatie: Industrial Presentations, Europa-plein 8, 1078 GZ Amsterdam*

Lieve Grauls

MILIEURAMA
12de jaargang
maandblad van
Bond Beter Leefmilieu

Redactie en administratie
Bond Beter Leefmilieu
Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel
Tel. 02/539.22.17

Abonnementen
60 BF (losnummer)
500 BF (jaarabonnee)
650 BF (buitenland)
1000 BF (steunabonnee)
op rekening nr.
001-1475409-18
van de Bond Beter
Leefmilieu vzw.

Hoofredacteur en verantwoordelijke uitgever
Lieve Grauls

Eindredacteur
Bart Boets

Werken mee aan dit nummer:
Bart Boets
Rik De Baere
Annick Declercq
Luc Goeteyn
Lieve Grauls
Danny Jacobs
Martine Langen
Bea Lootens
Ingrid Pauwels
Dirk Serneels
Ruud Snel
Mauricette Van Houdt
Dirk Van Regenmortel
Luc Verhaegen
(omslagfoto)

Vormgeving
MIOS vzw,
Artesiëstraat 25,
1000 Brussel,
Tel. 02/513.32.60

Copyright
Overname van artikels
wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

**UITERAARD WERD OOK
DEZE MILIEURAMA
GEDRUKT OP
KRINGLOOPPAPIER.**

Grenzeloze milieutechniek:

ENVITEC

DÜSSELDORF

25 t/m 29-5-1992

Techniek voor milieubescherming

7e Internationale vakbeurs en congres

toont milieutechniek op het allerhoogste
internationale niveau

Vier centrale thema's –
vier elementaire uitdagingen:

ENVITEC '92 staat geheel in het teken van
lucht, water, bodem en lawaai.

En reikt de juiste oplossingen aan.

Ook u moet er bij zijn, als in Düsseldorf
de toekomst wordt gepresenteerd.

Messe Düsseldorf

Basis for Business

Belgisch-Luxemburgs-Duitse Kamer van Koophandel
Bolwerklaan 21 (Manhattan Office Tower)

1210 Brussel · Tel.: 02-2186878, 2185040 · Fax 02-2184758